

Have *bladet*[®]

KOLONIHAVEFORBUNDET

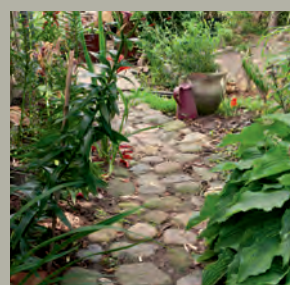
● Nummer 1 – Februar 2016



VIGTIGT!
OM GENERALFORSAMLINGER
se side 34



18 Grønkål
– vinterens
grønne drys



24 Stier viser
vejen



28 Få kål på
dræbersneglen



Nyt år og ny sæson

En ny havesæson står for døren, vinteren er i den skrivende stund ikke rigtigt kommet i gang, men den er heller ikke slut; sneen og den hårde frost har vi ikke mærket meget til, men vi har haft de første oversvømmelse og de første storme, alt sammen ting som vi nok må vænne os til.

Vi kan også mærke den indre uro, nu skal vi i gang i haven, hvad skal vi have lavet ved huset og haven i år.

FORBUNDETS IT PLATFORM

2016 bliver året hvor forbundets IT platform kommer på plads; der vil blive arbejdet inden for alle områder og målet er naturligvis at få vores systemer til at arbejde sammen. Vigtigst af alt er det dog at give Kolonihaveforbundet og dets kredse og foreninger mulighed for at arbejde bedre sammen og udnytte vores viden og værktøjer bedre til gavn for den samlede organisation.

God kommunikation er også hurtig kommunikation, derfor er jeg glad for, at vi har fået mulighed for at kommunikere på mail med vores foreninger og kredse.

NY LEJEKONTRAKT OG NYE LEJEVILKÅR

På kongressen i Holstebro blev der vedtaget en ny lejekontrakt og nye lejevilkår. Hvis du ønsker at overgå til den nye lejekontrakt og de nye lejevilkår, kan du kontakte din bestyrelse.

GENFORHANDLINGER

Nogle af de store områder vi sammen med kredsene vil arbejde med i år er bl.a. genforhandling af lejekontrakter, der er udløbet, forhandlinger om kloakering af vores kolonihaver og ikke mindst ulovligt byggeri og ophold, noget der har været meget fokus på i pressen her i starten af året.

KURSUSAKTIVITETER

Vores kursusaktiviteter er klar til den nye sæson med kurser i jura, regnskab, revision og dirigentkurser.

Et kik i kursuskalenderen viser i modsætning til tidligere ingen vurderingskurser for vurderingsfolk, da de er lagt tilbage i den enkelte kreds, hvilket sikrer bedre fleksibilitet i forhold til behovet i kredsene og at der kommer mere fokus på de lokale regler. Forbundet vil dog stadig stå for uddannelsen af kredsenes vurderingsinstruktører.

Der stilles idag store krav til vores tillidsfolk både fra verden uden for kolonihaven og fra vores medlemmer. Det er Kolonihaveforbundets opgave ved ovennævnte kurser og med råd og vejledning at sikre de bedste vilkår både for vores tillidsfolk og vores medlemmer.

BESTYRELSESVEJLEDNING

Et rigtig godt værktøj er vores bestyrelsesvejledning 2016, der netop er blevet opdateret.

I dette nummer har Ditte et indlæg om generalforsamlingen, noget der snart står for døren ude i foreningerne. I de følgende numre af Havebladet vil Ditte tage andre juridiske spørgsmål op.

RÅDGIVNING FRA FORBUNDSKONTORET

Forbundskontoret yder også vejledning og rådgivning i konkrete sager, til stor tilfredshed for de fleste foreninger, men denne rådgivning er ikke meget værd, hvis ikke man følger den, selv om det jo er et valg man træffer ude i foreningerne eller kredsene.

En forenings højeste myndighed er, som det fremgår af Dittes indlæg, generalforsamlingen eller i kredsene repræsentantskabet.

Det er disse forsamlinger der giver bestyrelserne fuldmagt til at agere på vegne af medlemmerne i respekt for vedtægter og beslutninger truffet af forsamlingen. Dette kan Kolonihaveforbundet ikke ændre på, Kolonihaveforbundet er ikke en topstyret organisation, der kan optræde som domstol og ændre lovlige beslutninger og fjerne lovligt valgte tillidsfolk. Det kan kun generalforsamlingen/repræsentantskabet.

Når vi rådgiver i sager, hvor bestyrelser ikke overholder vedtægter og andre beslutninger, er vores råd altid at det skal tages op på en ordinær eller ekstraordinær generalforsamling eller repræsentantskab.



Det bliver til tider, alt efter hvilken side man er på, betragtet som et partsindlæg og opfattet som om vi ikke ønsker at hjælpe; man overser at vores opgave er at sikre, at vores medlemmers demokratiske rettigheder ikke tilsidesættes.

Et medlem af en bestyrelse kan kun, selv om resten af bestyrelsen ønsker det, fjernes af fuldmagt giver, der er generalforsamlingen/repræsentantskabet. Man kan naturligvis selv bestemme, om man vil nedlægge sit mandat, men man kan ikke nedlægge andres.

Forbundet har en vedtægtsbestemt ret til at indkalde en foreningsgeneralforsamling og fra 1. januar i år repræsentantskabet i en kreds, hvis den ikke fungerer efter vedtægten, eller hvor det skønnes nødvendigt at informere repræsentantskabet/generalforsamlingen om forhold vedr. forening/kreds. Medlemmerne bestemmer selv, om de vil følge Forbundets opfordring eller overhøre den. Vi kan kun orientere om den risiko vi ser; det gælder her som i det gamle ordsprog at man kan trække en hest til truget, men man kan ikke tvinge den til at drikke.

KOLONIHAVENS REKREATIVE VÆRDI

Meget af vores opmærksomhed er rettet mod byggesregler, vurderingsregler og ikke mindst det organisatoriske arbejde. Vi glemmer engang i mellem den værdi der ligger i kolonihavens grundide; den glæde der ligger i at arbejde med og i naturen, kolonihavens rekreative indflydelse på vores liv og velvære, samhørigheden med ligesindede og naturen, samværet og fællesskabet med familie og venner i kolonihaven. I kolonihaven møder vi en mangfoldighed både blandt medlemmerne og i naturen.

At arbejdet i en kolonihave er godt både for krop og sjæl bekræftes af Finns livsbekræftende indlæg inde i bladet. Godt gået Finn.

God arbejdslyst!



Forbundets hovedkontor og redaktion
Frederikssundsvej 304A, 2700 Brønshøj

Tel. 38 28 87 50

E-mail: info@kolonihave.dk

Hjemmeside: www.kolonihave.dk

Kontorets telefon- og åbningstider:

Mandag-torsdag: kl. 8.30-15.00 · Fredag: kl. 8.30-13.00

Annonceekspedition: Rosendahls Mediaservice, Jette Sterndorff-Jessen.

Tel. 76 10 11 47, e-mail: jsj@rosendahls.dk

- 2 *Nyt år og ny sæson*
- 4 *Aktiv i haven – marts – april*
- 8 *Morfars prydhave*
- 9 *Set undervejs*
- 10 *Til haven*
- 13 *Gode bøger*
- 14 *Vækst uden grænser*
- 15 *Valg af væksthush*
- 16 *Gem erfaringerne*
- 17 *Hvorfor gøder vi vores græsplæne?*
- 18 *Grønkål – vinterens grønne drys*
- 19 *Tidligt og sent forår*
- 20 *Kolonihaven med mager jord*
- 21 *Den grønne telefon*
- 22 *Ilt – planterens ånding*
- 23 *Viborg Rådhus*
- 24 *Stier viser vejen*
- 26 *Prydbuskes vedligeholdelse*
- 28 *Få kål på dræbersneglen*
- 29 *Krydsord*
- 30 *Hjælp! – hvad gør vi?*
- 31 *Fællesskab mellem haveforening og plejehjemsbeboere*
- 32 *Pesticidfri uge*
- 33 *Aktuelt fra Kolonihaveforbundet*
- 34 *Generalforsamlinger*
- 38 *Kolonihavejura*
- 39 *Set & hørt*

Forsidebillede: Grethe Bjerregaard · Redaktion: Forbundsformand Preben Jacobsen (ansvarshavende) · Grethe Bjerregaard · Tilknyttet redaktionen: Hovedbestyrelsesmedlem Ole Michél · Landskabsarkitekt Ole Stattu · Landskabsarkitekt Hans Preisler · Direktør Ditte Jensen. Hvor intet andet er nævnt er illustrationer af artiklens forfatter. Redaktionen påtager sig intet ansvar for stof der indsendes uopfordret til Havebladet · Layout og tryk: Rosendahls – Miljøcertificeret DS/EN ISO 14001. Eftertryk er ikke tilladt · Havebladet 2/2016 udkommer primo maj 2016. Redaktionelt stof fra foreningerne til Havebladet 2/2016 udbedes til redaktionen senest 11.03.2016 · Kontrolleret oplag: 39.435 i perioden 01.07.14-30.06.15. · ISSN: 0017 – 8497.



FMK

Aktiv i haven Marts

MARTS

HUSK AT! kompostbunken kan omstikkes. Ved hjælp af et sold (trådvæv 1-2 cm) kan grove og uomsatte plantedele skilles fra kompostjorden.

UNDLAD AT! så frø på friland, jordtemperaturen er for lav og der vil ikke ske nogen spiring.

VEJRET

Gennemsnitstemperatur	2,1 °C
Frostdage, døgn med nattefrost	18
Nedbørsmængde	46 mm
Nedbørsdage	regn 7 (slud), sne 6
Relativ luftfugtighed	78 %
Solskinstimer	113
Fordampning	27 mm (lav)
Vindretning: vest, øst	
Forårsjævn døgn 20. marts, nat og dag er lige lange	

NEDBØRSGENNEMSNIT (STOR FORSKEL FRA LANDSDEL TIL LANDSDEL)

Nordjylland	44 mm
Midt-Vestjylland	51 mm
Østjylland	46 mm
Syd-Sønderjylland	54 mm
Fyn	41 mm
Vest-Sydsjælland	
+ Lolland-Falster	38 mm
København, Nordsjælland	39 mm
Bornholm	29 mm

TRÆER OG BUSKE

Er der behov for at flytte løvfældende planter, som er blevet for store eller placeret forkert, kan omplantning foregå. Brug en kraftig spade og grav omkring planten i mindst et spadestiks dybde og i en afstand omkring planten fra 30-60 cm, alt afhængig af plantens størrelse.

Der graves et passende stort hul, jorden løsnes i bunden, så vand kan synke. Inden planten placeres klippes knækkede rødder af. Planten placeres i samme dybde, som den tidligere har stået. Jorden trædes til, og der vandes grundigt (også i regnvejr), således at rødderne får jordkontakt. Efter plantning kan det ofte være gavnligt at foretage en beskæring/formning af planten. Beskæring har også til formål at sikre et rimeligt forhold mellem rod og top, ofte mistes nogle rødder ved opgravningen.

Stedsegrønne planter flyttes først, når jordtemperaturen er højere sidst i april og maj. Evt. kan planter, der skal flyttes, rodstikkes med en spade i et spadestiks dybde omkring planten i en afstand fra stammen på 30-60 cm.

BLOMSTERHAVEN

Fuchsia (frilandsfuksia) er nemme at dyrke og stiller ikke specielle krav til jordbunden, dog er en drænet og god humusrig jord at foretrække. Den bedste blomstring opnås, når planten har en beskyttet, varm og solrig plads. Frilandsfuksia bliver på voksestedet hele året. Beskæring foretages om foråret, grenene er plantens naturlige vinterbeskyttelse. Fuksia kan bruges som lav hækplante f.eks. i/omkring køkkenhaven og den er velegnet sammen med efterårsblomstrende stauder. Især røde fuksia, da der ofte er behov for rødt i staudebudet. Sammen med forskellige

græsser gør fuksia sig godt. Lave efterårsblomstrende buske som *Caryopteris* (blåskæg) og *Perovskia*, kan fremhæves ved sammenplantning med fuksia.

Fuksias frugt er et blødt bær med brunlige frø, som bliver blåsorte ved modenhed. De kan sås.

I forbindelse med afblomstringen af løgvæksterne er det muligt at flytte dem til et nyt sted. Grav forsigtigt løgene op. Især hos erantis og vintergæk sidder flere løg tæt sammen, de kan sagtens adskilles og dermed blive til flere og mindre blokke. Blade og visne blomster skal blive, så saften kan trænge ned til løgene og dermed sikre blomstring til næste år.

GRÆSPLEEN

Græsset begynder at gro når jordtemperaturen stiger. Gødning gives i sidste halvdel af måneden. Der bruges en blandingsgødning N-P-K, 4 kg pr. 100 m² som grundgødning.

Blade og grene, som har lagt sig på græsplænen i løbet af vinteren, fjernes. Er der mos rives det op med en rive.



Fuchsia magellanica.

Der kan evt. være behov for at bruge maskine til at fjerne mos.

FRUGTHAVEN

Nyplantede frugttræer som skal være kronetræer – dvs. have en stamme på 60-80 cm og med 4-6 hovedgrene med større eller mindre krone – købes i planteskolen. De beskæres ved at klippe ca. 1/3 af sidegrenene. Herefter vil der ske en yderligere forgrening og træet får en god nyvækst. Når træet er ungt er der masser af lys og luft til at give frugterne både størrelse og farve. Klippes skudspidserne af kommer der 3-5 nye skud pr. klip og træet bliver tæt med et virvar af grene. Vent med forsigtig beskæring til træet har båret ca. 15 kg frugt. Tætte grenpartier udtynnes årligt ved at fjerne enkelte større grene der klippes eller savnes af over en sidegren eller evt. fjernes helt nede ved basis. Grene, der krydser hinanden, rager op eller besværliggør frugtplukningen klippes tilbage til en sidegren eller fjernes helt. Giver træet megen frugt og frugterne bliver små er det aktuelt at foretage en kraftigere beskæring et år, og en lidt mindre kraftig året efter, så træet blive harmonisk og sætter store, farverige frugter.

KØKKENHAVEN

Er den ikke blevet gravet i efteråret, kan det gøres nu, og der kan samtidig nedgraves omsat kompostjord.

Færdsel på en våd jord bør undgås, da jorden trykkes sammen og jorden bliver iltfattig.

Når jorden bliver lys i jordoverfladen kan den køres igennem med en håndkultivator, der giver en grov knoldestruktur og dermed sikrer luft (ilt) ned i jorden. Brug ikke en rive, det giver lille knoldestruktur.



Gul stikkelsbær.

PEBERROD

I praksis lader man blot planten blive på samme sted år efter år. men da den kan brede sig meget og rødderne bliver tyndere med årene, kan den starte forfra hvert år et nyt sted. For at undgå at peberrod breder sig for meget kan den dyrkes i store spande, hvori der er lavet huller, så overskydende vand kan sive ud. Ved at omplante hvert år undgås angreb af kålfluelarver, som ved deres gnav gør rødderne uegnet til spisebrug. Nye stiklinger (rødder der er ca. 20 cm lange) sættes skråt i samme retning ned i frisk jord. Topenden ligger nogle få cm under jordoverfladen. I august-november kan rødderne graves op, afpudses og opbevares et køligt sted. Gem nogle rodstykker til næste år, så en ny produktion kan starte.

VÆKSTHUSET

Solen er ved at have så megen magt, at der på visse dage kan blive meget varmt, men også koldt om natten.

Kartofler sat til forspiring i kasser begynder snart at spire. Ved kolde nætter

bør de dækkes til for at undgå frostska-

der. Sidst på måneden kan der sås agurk, tomat og peber for udplantning i vækshuset i maj. For at opnå god spiring må der kunne holdes en temperatur på 25-27 °C. Når frøet er spiret holdes 20 °C om dagen og ca. 15 °C om natten. Når planterne er spiret, har de brug for meget lys.

Sommerblomster og forskellige grøntsager kan sås.

Fuksia og pelargonie renses for visent løv og klippes tilbage. Der gødes og vandes så småt.

KRUKKER OG ALTANKASSER

Alle potter og krukker, som tidligere har været brugt til dyrkning af planter, vaskes grundigt så der ikke er svampe og æg fra skadedyr, som kan ødelægge de nye planter.

Er der lagt blomsterløg i krukker og kasser vil de blomstre, ikke mindst krokus, erantis og tulipaner.

Aktiv i haven April

APRIL

HUSK AT! *Der kan stadig forekomme let frost, sarte planter bør stadig være dækket.*

UNDLAD AT! *Så varmekrævende køkkenurter før jordtemperaturen er ca. 15 °C i maj.*

VEJRET

Gennemsnitstemperatur	5,7 °C
Nattefrost, døgn med nattefrost	7
Nedbørsmængde	41 mm
Nedbørsdage	regn 9, sne 3
Relativ luftfugtighed	70 %
Solskinstimer	173
Fordampning	53 mm
Vindretning: ofte østlig	

NEDBØRSGENNEMSNIT (STOR FORSKEL FRA LANDSDEL TIL LANDSDEL)

Nordjylland	39 mm
Midt-Vestjylland	41 mm
Østjylland	41 mm
Syd-Sønderjylland	46 mm
Fyn	38 mm
Vest-og Sydsjælland	
+Lolland-Falster	38 mm
København, Nordsjælland	38 mm
Bornholm	37 mm

TRÆER OG BUSKE

Mange af kolonihavens prydbuske blomstrer i løbet af foråret. Når de afblomstrer er det et godt tidspunkt at beskære og udtynde i buskene; det sikrer lys og luft inde i busken og mindsker risikoen for angreb af svampe og skadedyr. Enkelte grene, de ældste midt i busken, klippes helt tilbage eller fjernes. Herefter klippes de resterende grene tilbage lige over et udadvendende sideskud. Det er vigtigt at busken er harmonisk og ikke vokser ind i de omkringstående buske. Brug altid værktøj som er slebet skarpt, da rene snit hurtigt lukker.

De efterårsblomstrende buske som *Hibiscus* og sommerfuglebusk kan klippes kraftigt tilbage, da de blomstrer på sommerskud, dvs. at de nye skud vil blomstre til eftersommeren.

Lave roser, lavendler og efterårsblomstrende lyng beskæres (gerne kraftigt) i sidste halvdel af måneden.



Tulipan.

BLOMSTERHAVEN

Stauderne er ved at komme med nye skud. Sidst på måneden kan staudetoppen fjernes.

Løgvæksterne dominerer blomsterhaven med deres mange farver. Ved afblomstring kan den afblomstrede top brækkes af tulipanerne, da frøene ikke skal bruges. Lad bladene visne helt ned, det sikrer god blomstring til næste år.

Klematis, som blomstrer sidst på måneden, f.eks. *Clematis montana* 'Rubens' og *Clematis alpina* med tilhørende sorter må aldrig beskæres om foråret, da de blomstrer fra knopper der har overvintret. Beskæring foretages efter blomstring i juni. Der kan forekomme en svag blomstring i efteråret.

Er væksten blevet kraftig hos kaprifolie kan den beskæres og udtyndes.

GRÆSPLEEN

Jordtemperaturen er nu så høj, at der er gang i græsset. Giv en blandingsgødning N-P-K, helst med et højt indhold af kvælstof N. Der kan gives 3 kg pr. 100 m².

Inden græsset klippes vil det være en god gerning at rive græsplænen godt igennem, så mos rives op og fjernes. Er der overvintrende mælkebøtter stikkes de op.

Er der ujævnheder på græsplænen kan det repareres med grus, der jævnes med bagsiden af riven. Tromling sker kun hvis græsplænen er anlagt på en lettere sandet jord. Er jorden våd og leret vil jorden trykkes sammen og der vil mangle ilt til rødderne når der tromles. Er jorden trykket sammen, kan der stikkes huller med en greb, og der drysses grus over, som vil falde ned i hullerne efter grebens tænder. Det sikrer ilt (luft) til græsplanternes rødder.



Køkkenhave.



Grønne asparges.

Græsplænen klippes, klip ikke for tæt da græssets top er med til at give planterne et godt, robust rodnet.

FRUGTHAVEN

Frugttræerne kan beskæres og der kan plantes nye træer. Til kolonihaven vælges træer, som gror på en moderat til svag grundstamme. Grundstammen er træets rod, hvorpå den ønskede frugtsort er podet, og det er roden der bestemmer, hvor stort træet bliver selv om jordbunden også betyder noget, da træer på kraftigt, lerede jorde vokser kraftigere til end træer på lette, sandede jorde.

Frugtbuske kan plantes, ribs og stikkelsbær kan som regel stå i haverne i mange år mens solbær ofte må fornyes efter en halv snes år.

Frugtbuskene udtyndes moderat, fjern nogle af de ældste grene helt nede ved jorden. Stikkelsbærbuske beskæres moderat, ligeledes gives kun lidt kvælstofgødning. For megen vækst kan give problemer med meldug. Det er vigtigt at der kan komme luft ind i buskene.

KØKKENHAVEN

På forholdsvis få kvadratmeter kan der høstes friske grøntsager i sæsonen og der kan endda blive til vinterforsyninger og fryseren.

Der er et meget stort sortiment at vælge imellem og det store antal sorter er en stor udfordring, for hvad skal man vælge. Der er ikke 2 år, der er ens, bl.a. klimaet ændrer sig, det giver forskellige udfordringer, som spiring (så når jordtemperaturen er tilpas, læs på frøposerne), sen nattefrost, tørke/vanding, høsttidspunkt m.m. Glæder og skuffelser skifter fra år til år.

Følgende frø kan sås i løbet af måneden: gulerødder, kruspersille, forskellige kål, pastinak, persillerod, radise, rødbede og ært.

Asparges udplantes sidst på måneden.

Kartofler kan lægges og løg sættes.

VÆKSTHUSET

Er dejligt lunt på solrige dage, men april kan være lunefuld og der kan forekomme dage med frost og sne. Derfor er det

vigtigt at kunne beskytte sarte og spirede planter. Insektnet kan være praktisk.

Tidlige grøntsager kan sås. Er der jordbær vil de begynde at blomstre og skal bestøves.

Ablomstrede løg og knolde flyttes på friland til afmodning. Sommerblomster kan sættes på friland til afhærdning allersidst på måneden.

Overvintrende krysanthemum tages frem og vandes, så der kan komme gang i planterne. Der kan efterhånden tages stiklinger, det samme gælder for pelargonie og *Fuchsia*.

Vinranken blomster og ved at ryste planten kan opnås god bestøvning. Er der mere end 5 klaser pr. meter hovedstængel fjernes resten.

Er der abrikos og fersken i væksthuset kan det være nødvendigt at hjælpe til med bestøvningen.

KRUKKER OG ALTANKASSER

Inden der kommer pottemuld i krukker og altankasser gøres de grundigt rene.

Stauder kan placeres i krukkerne, evt. flere sorter i store krukker, så der kan blive både forårs-, sommer- og efterårsblomstring. Er det stauder, som kræver en stok til opbinding, sættes stokken til ved plantning. Efter plantning vandes grundigt.

Det er også muligt at have lave prydbuske i krukker. Anvendes stedsegrønne planter vil krukkerne være smukt tilplantet året rundt.

Eksisterende stedsegrønne kan beskæres sidst på måneden.

Løgvækster tages op, tørres og kan lægges igen til efteråret, eller løgplanterne placeres i prydhaven.

Krydderurter kan deles og omplantes.

Vent med udplantning af sommerblomster til maj.

Forårsfornemmelser

Af John Henriksen, slotsgartner emer.

Dagene er blevet længere, lyset er tiltaget og solsorten synger nu på livet løs fra mange tage og trætoppe. Hvis frosten ikke er i jorden kan man stille og roligt begynde med forårets indledende haveaktiviteter.

Glem alt om at så og begynde på egentlige haveaktiviteter så som soignering af træer og buske. Du kan naturligvis godt fjerne visne – eller knækkede – grene og blomsterstande. Måske trænger den løvfældende hæk til en egentlig indklipping eller tilpasning i højden. Så kan du finde saksen og ørnenæbbet frem og begynde på de pågældende beskæringer nu.

Er der kommet meget ukrudt i løbet af efteråret og vinteren er det også nu, det skal fjernes. Hvis der ikke er så meget, er det også meget lettere nu.

Nåede du ikke at foretage jordforbedring med kompost eller lignende tidligere kan du også gøre det nu.

SURBUNDSBEDET

Hvis planterne i bedet begynder at se lidt triste ud og bladene er begyndt at blive gule og få visne bladkanter kan det være tegn på at jordens pH (reaktionstal) måske er blevet lidt for højt. Dvs. at tallet måske er på 7 eller derover. Tallet skal helst ligge omkring 5-6. Dette kan afgø-

res ved hjælp af en jordprøve. Du kan relativt let selv gøre det ved hjælp af lakmuspapir (kan købes hos blandt andet Matas). Farven på papiret viser hvor pH ligger. Til almindelig havedyrkning er talmarkeringen grundig nok.

Når du så udstrør ny tørvestrøelse (sphagnum) så køb kun den rigtig grove sphagnum. Jeg vil anslå at 100 l sphagnum rækker til ca. 2 m² surbundsbed. Hvis du har gran- eller fyrrenåle kan disse blandes i sphagnummen. De giver større iltindhold i jordblandingen. I løbet af den første vækstsæson efter suppleringen med den grove sphagnum vil bladernes rigtigt grønne bladfarver igen vise sig og bladfaldet vil blive mindre.

GØDNING TIL SURBUNDSBEDET

Hvis du vil give dine surbundsplanter ekstra flotte, holdbare blomster, kan du udstrø 2-3 kg rododendrongødning pr. 100 m². Du kan også anvende granuleret svovlsur ammoniak. Du skal også her regne med 2-3 kg gødning pr. 100 m².

Hvis du gentager doseringen med gødningen i juni-juli vil jeg næsten garantere dig, at du til næste år får et meget smukt, blomstrende og frodigt surbundsbed.

CODE NABOPLANTER

I RODODENDRONBEDET

Her tænker jeg naturligvis først på azalea som har næsten samme blomstringstidspunkter som de almindelige rododendron. De fås i alle farver og højder.

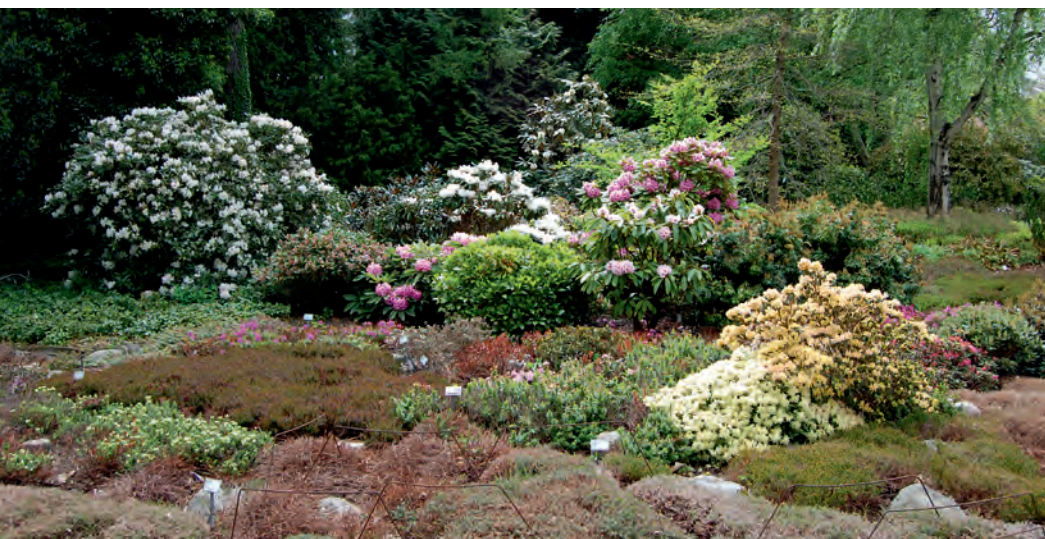
Pieris og *Kalmia* har ikke noget dansk navn. De findes i farverne lyserød, hvid og i rødlige nuancer. De er begge stedsegrønne. *Pieris* får nogle fantastiske efterårsfarvede blade. De er ofte i flammen- de røde nuancer.

Begge er også meget velegnede sammen med mindre træer eller større buske som f.eks. *Magnolia*, der findes i forskellige højder og med forskellige blomsterfarver.

CODE BUNDPLANTER TIL SURBUNDSBEDET

Jeg syntes at de nære familiemedlemmer hede- og vårløng er fortrinlige som bunddække i et surbundsbed sammen med forskellige rododendron. Med de forskellige løng kan du opnå blomstring fra det meget tidlige forår til det sene efterår. Hvis du sørger for rigeligt sphagnum i bedet fra starten behøver du ikke at tænke på om jordens surhed er i orden de første mange år. Hvis du sørger for at der er mindst 10-15 cm sphagnum under hele rodklumpen behøver du ikke at tænke på omplantning de næste 3-5 år.

Eksempel på en smuk rododendronsammensætning i surbundsbedet bestående af en kombination af hybrider og vildarter med hovedvægten lagt på blomstring i maj.



► En portal give altid en god effekt og når lågen er i en frisk farve vækkes man af sin dvale.



Vejret i Danmark er som bekendt ustabilt og det kan være besværligt hele tiden at flytte faldmatten fra børnenes rutsjebane ind og ud. Ved at sætte et lille telt med åbningen mod banen klares problemet. ▼



▲ Lidt ekstra farve i haven er ingen skade til. Børn og børnebør vil nikke genkende til Babapappa.



SET UNDERVEJS

Af Carsten Juul, konsulent i Aarhuskredsen

Man hører ofte, at der ikke er nær så megen fantasi blandt kolonisterne som tidligere. Det modbevises af disse billeder, som Carsten Juul har taget på sine mange besøg i haveforeningerne. Se på dem, nyd dem og bliv inspireret.

► Flot anlagt havegang med fin effekt af de store fliser og stenpikning, også kanten af brosten. Det at havegangen buer betyder at man ikke ser super godt til enden af stien. En ekstra fordel.



▲ Løgfluen er et ubehageligt bekendtskab og ødelægger mange løg. Ved at dække med Agryl undgås at der kommer fluer til løgene og dækket hæver temperaturen så væksten fremmes.



► Solens stråler har mange farver.

► Udgåede trærødder kan være besværlige at slippe af med, men når de er så dekorative som her er det naturligt at lade dem indgå som en skulptur i haven.



◀ Der er ingen tvivl om at der er et hus for enden af denne havegang, men gangen gøres spændende ved at man fornemmer en mængde uden at kunne se, hvad det er der er spændende.

Forebyg angreb af bladlus

Bedst som man glæder sig over sine smukke grøntsager og roser har lusene også fået et godt øje til dem og formerer sig i uoverskuelige mængder. Den største og mest effektive indsats ligger i forebyggelsen. Først og fremmest skal man sørge for en rig mangfoldighed af blomster og vinterhi i haven til bladlusenes fjender som blandt andet er mejser, edderkopper og larver af guldojer, mariehøns og svirrefluer. Dernæst er det vigtigt ikke at overgødske med kvælstof, da det fremmer dannelsen af aminosyrer, som tiltrækker bladlusene. Når skaden er sket, og der er kommet for mange bladlus til, at man kan fjerne dem manuelt, kan man enten spule med en hård vandstråle eller lave en opløsning af 1% brun sæbe i vand. Sæben skal helt ind i de ofte krøllede blade, og den virker kun, mens det er fugtigt. Sæben opløser bladlusenes vokslag, så det tørrer ud. Vær opmærksom på, at bladlus lever i symbiose med myrer, der spiser deres klistrede og søde ekskrementer og forsvarende bladlusene mod andre rovdyr. Derfor kan der være en livlig trafik fra et myrebo og op ad en lusebefængt plante, og myreboet skal altså også fjernes i samme omgang.

Mia Stocholm



Man ser ofte myrer i forbindelse med en bladluskoloni, da de spiser lusenes ekskrementer – det sukkerholdige honningdug

Forårsblomstrende lyng

Erica findes i flere arter og mange sorter. Blomsterfarven er rødlig i forskellige nuancer og hvid. Lyng (*Erica*) blomstrer om foråret. Det er en surbundsplante, som kan bruges som bunddække i forkanten af et større surbundsbed. Når lyngen er ved at afblomstre er det tiden at beskære. Klip helt tilbage til nye knopper/skud. Ved at klippe kraftigt tilbage sikres en lav, tæt, bunddækkende plante. De nye skyd, der fremkommer efter beskæring, vil blomstre til næste forår.

Jann Poulsen



HØJBEDE

Det er praktisk at have nogle højbede i køkkenhaven. Da man ikke træder i højbede, forbliver jorden porøs og plantevenlig. Bredden på et højbed bør ikke være mere end ca. en meter, man skal kunne nå ind til midten fra begge sider. Højbede opbygget af 50x50x5 cm fliser er nemme at etablere. Ved at sætte dem 25 cm ned i jorden sikres, at fliserne forbliver lodrette. Betonfliser opvarmes om dagen, afkøles om natten og giver fugtighed til de yderste planter.

Jann Poulsen

Kombineret vækst- og lysthus

Juliane lancerer nu for første gang et væksthuse, der kombinerer dyrkning med driverliv. OASE er navnet, og her kan du kombinere dyrkning af grøntsager, blomster og urter med en stemning som i lysthuset. Tendensen går fra det rene væksthuse til et mere rekreativt rum til familie og afslapning. Huset er kvadratisk 368x368 cm med en sidehøjde på godt 2 meter, 3 meter til loftet og med dobbelt stalddør, der tillader, at du kan køre ind med trillebør og som giver god adgang til haven. Klimaet sikres af en funktionel tagventilation. Opført med en robust profilkonstruktion i enten sort eller antracitgrå, med to sidevinduer og med 3 mm hærdet glas i hele baner. Vejledende pris 29.999 kr. og for yderligere 3.499 kr. fås et lakeret stålfundament, der gør opførelsen nemmere. Et moderne og elegant hus med en æstetisk finish.

Hans Preisler



SKIMMIA JAPONICA

Stedsegrøn bladbærende busk, som er en surbundsplante og velegnet i surbundsbedet. Blomsterne er samlet i duftende stande. Blomsterne dannes i eftersommeren og blomstrer om foråret. Planten vokser bedst i halvskygge. I fuld sol bliver bladene nemt gullige. *Skimmia* er også velegnet til plantning i krukker, ikke mindst fordi den holder bladene om vinteren. Mest almindelige er *Skimmia japonica* 'Rubella'.

Jann Poulsen

Dværgfyr

Pinus mugo 'Pumilio' kan anvendes sammen med forskellige blomstrende og løvfældende prydbuske for at give årstidskontrast, da dværgfyren bevarer nålene vinteren igennem. Dværgfyren kan få kogler. Kan bruges i store krukker.

Jann Poulsen



Røn på skovfyr

På en 40 år gammel skovfyr, hvor toppen blev savet af i 3 meters højde, har et frø af en røn sået sig for ca. 10 år siden i såret. Rønnen vokser ikke meget, men har klaret sig i mange år og får hvert år høstfarve.

Jann Poulsen

Lyngfamilien

Til denne store familie hører bl.a. rododendron, det botaniske navn er *Rhododendron*. Begge navne udtales ens, dvs. med stumt h i det botaniske navn. I dag findes der adskillige tusinde forskellige hybrider af de mange arter. Europa er underrepræsenteret med hensyn til de forskellige vildarter, vi har ca. 5 forskellige. De fleste stammer fra Asien med bl.a. Japan hvor det samlede antal er flere hundrede. Mellem mange af disse vildarter er der sket krydsninger på kryds og tværs. Det er i lande som Tyskland, Holland, England og USA der er sket et stort forædlings- og krydsningsarbejde. I disse lande er der en kæmpe interesse for denne pragtfulde plante.

Til familien hører også *Pieris*, *Kalmia* og *Enkianthus*.

John Henriksen

I England kan du se rododendron med disse tykke stammer. Her i landet bliver rododendron sjældent over 5 m i højden. Jeg har aldrig set egentlige rododendrontræer. Det er klimaet for koldt til.





Så ikke bønnerne for tidligt

Det gælder om at være tålmodig og vente på den helt rigtige jordtemperatur, når man skal så sine bønner. Jordtemperaturen skal over 12 °C og helst op på 14 °C eller mere for give spiringen optimale vilkår, hvilket som regel er i starten af juni. Sår man bønnerne i en jord, der er under 10 °C varm, spirer de næppe. Hvis bønnerne sås, når jorden er lige omkring 10 °C, vil de sandsynligvis spire men blive meget svage og tage lang tid om at få gang i væksten. Kuldepåvirkede bønnefrø får meget let svamp. Kort efter bønnerne er sået, suger de vand og sprækker, og det er i disse sprækker svampesporer, der netop trives ved lave temperaturer, kan trænger ind og inficere frøene. Der er altså intet at spare ved at så bønnerne for tidligt – tværtimod. Hvis man vil have tidlige bønner, kan man enten forkultivere dem indendørs, så de får et forspring, eller varme jorden op inden såning med klar plast eller fiberdug.

Mia Stochholm

Kåltæger kan være skyld i blinde kål

Sidst i maj eller juni måned kan man på nogle af kålplanterne pludselig opdage, at det kun er bladene, der vokser, uden at der sættes hoved. Vækstpunktet/hjertet af planten er død, og det ser nærmest ud som om, hovedet er blevet høstet. Det kaldes for blinde kål og er forårsaget af en kåltæge. Hvis man er heldig, har man planter i reserve, man kan bytte ud med, ellers må planten kasseres til fordel for en anden afgrøde eller sommerblomst. Angrebene kan forebygges ved at dække kålen med fiberdug eller insektnet. Dækker man med fiberdug, skal det tages af før højsommeren, da planterne ellers får det for varmt.

Mia Stochholm



GULE ANEMONER

Gule anemoner har en kort, rhizomagtig knold, der deler sig hurtigt. Den vokser i det meste af Europa og her i landet. Bladene er typisk anemoneagtige med de indskårne blade. Lidt mere lysegrønne end hos den hvide anemone.

Jann Poulsen





LØGIRIS

Iris reticulata blomstrer om foråret – marts – og danner en dejlig kontrast til havens øvrige løgvækster. Den har blå, duftende blomster, nærmest orkideagtig. Der er flere sorter og dermed flere nuancer i blå til lilla. Bliver 10-15 cm høj.

Jann Poulsen

Forebyggelse af jordlopper

Jordlopper er bittesmå sorte eller gulplettede hoppende biller, der oftest ses i forsommeren på småplanter af korsblomstfamilien, især kål, radise, rucola, ræddike og sennep. De trives i en tør og varm jord med et lavt indhold af organisk materiale. Forebyggelsen består derfor i at holde jorden omkring planterne konstant fugtig og dække den bare jord mellem planterne til med halvt komposteret planteaffald, hvilket på sigt også vil øge jordens indhold af organisk materiale. I jorddækket lever nyttige dyr som rovbiller, der spiser mange forskellige skadedyr. Hvis man dækker med insektnet eller fiberdug skal det gøres lige efter såning eller udplantning, men man kan ikke være helt sikker på, at der ikke allerede ligger jordlopper i jorden.

Mia Stochholm



Det er især de unge kålplanter, der er sårbare over for angreb af jordlopper. De gnaver i bladene og efterlader karakteristiske små huller. Er der mange jordlopper, kan de æde kimplanterne, førend planterne når at komme op af jorden.

Julen varer hele vinteren

Claus Dalby er en flittig havemand og har senest udgivet en flot bog om julen – Hvid Jul. Forfatteren er kendt som blomsterelsker og stemningsskaber og i denne bog giver han sit bud på en jul klædt i hvidt og præsenterer et overdådigt udvalg af dekorationer, kranse og buketter. Bogen er fyldt med gode ideer og tips baseret på egne oplevelser og ledsaget af utroligt flotte farvefotos. Materialer fra naturens eget skatkammer, glimmer, tråd og kogler, i vaser og skåle og mange flere. Hver side med sit emne ledsaget af fotos fra ude og inde. Selvom julen er overstået er det jo stadig vinter, så snyd ikke dig selv for endnu er smuk og inspirerende bog fra Claus Dalby.

Hans Preisler



- HVID JUL
Af Claus Dalby.
Forlaget Klematis.
287 sider for
299,95 kr. vejledende.

Anderledes kogebog – også for børn

Marie Engbjerg, der står bag madblokken Vanløse blues, har udgivet en anderledes kogebog – Geniale grøntsager – med mange opskrifter. Her er grøntsagerne hovedingrediensen og kødet er tilbehøret. Grøntsager kan bruges på mange måder, som det fremgår af bogen, rå, såvel som stegte i gryde, bagt i ovn eller have været i køleskabet for at være tilberedte efter opskrifterne. Alle opskrifter er glutenfrie og low-carbon. Bogen er alfabetisk opdelt, starter med agurk og slutter med ærter. Chokolade plus avocado giver lækre chokoladetrøfler og retterne er fulde af sundhed f.eks. brocoliboller. Opskrifterne suppleres med lækre toppings, dips og dressinger. Børn kan lære at holde af grøntsager med denne bog og vil elske selv at stå i køkkenet og lave mad efter de enkle opskrifter. Husk at nyde tegninger og fotos i denne inspirerende bog, som jeg varmt kan anbefale.

Hans Preisler



- GENIALE GRØNTSAGER
Af Marie Engbjerg
Nyt Nordisk Forlag Schønberg
206 sider for
249,95 kr. vejledende.

Vækst uden grænser

Af Grethe Bjerregaard, fagredaktør

Nogle planter, vi har indført her til landet som pryde- eller nytteplanter, har benyttet sig af vores gæstfrihed til at brede sig uhæmmet. Vi kalder dem invasive.

Nogle af de planter, vi har indført til vore haver de sidste par hundrede år, har vist sig at være så tilfærdse med forholdene, at de har overskredet deres grænser og nu kræver mere end almindelig ihærdighed for at de ikke skal ødelægge de dele af naturen, de har bredt sig til.

MANGFOLDIGHED UNDER PRES I NATUREN

Når disse planter får lov at brede sig, undertrykker de andre planter, der ikke er så livskraftige. Hermed skabes der mere eller mindre dominerende monokulturer, dvs. plantesamfund, hvor kun en enkelt eller enkelte plantearter dominerer. Det påvirker også dyrelivet idet fx mange insekter og fugle får mangel på fødeemner og fortrækker fra stedet.



Bjørneklo.



Rosa rugosa Roseraie de l'Hay.

Naturstyrelsen under Miljø- og Fødevarerministeriet er opmærksom på dette og har derfor igangsat en kampagne for at udrydde de invasive planter i naturen. Det er lettere sagt end gjort.

Det er ikke uden grund at mangfoldigheden af planter i kolonihaverne lovprises, for det skaber fantastiske miljøer også for dyrelivet.

KÆMPEBJØRNEKLO (*Heracleum pubescens*)

Fra at være en yndet tørret blomsterstand i 1970-erne er bjørnekloen blevet en uønsket plante fordi den har bredt sig helt ukontrolleret. Den blev indført her til landet omkring 1850 og levede temmelig upåagtet netop til 1970-erne hvor vi så en voldsom spredning og den fortrænger den naturlige vegetation. Frøene har en levetid i jorden på ca. 7 år, så hvis man i den periode sørger for at den ikke sætter frø kan man komme den til livs ved hele tiden at fjerne den fra jordens overflade når man ser den. Hvis man stikker roden over så langt som muligt ned i jorden går det forholdsvis hurtigt.

RYNKET ROSE (*Rosa rugosa*)

Rynket rose kom her til landet omkring 1850 og er meget dekorativ med rosa blomster og flade, røde hyben. Bladene er rynkede, deraf det danske navn. Den trives under stort set alle forhold. Fuglene sørger for spredning af frøene men planten selv sætter op til 5 meter lange udløbere, så den hurtigt danner store kolonier. Det var en egenskab, der gjorde



Pileurt.

den populær på fritidsgrunde, men den fortrænger i hurtigt stigende grad den naturlige, lave strandvegetation og plantesamfundene i klitterne. Det er forholdsvis let at rive nyetablerede planter op, men egentlige plantesamfund er meget svære at komme til livs og kræver en meget dybtgående rensning af jorden, da rødderne ikke blot er lange men også søger meget dybt ned.

PILEURT

Japansk pileurt (*Fallopia japonica*) og kæmpe-pileurt (*Fallopia sachalinensis*) er høje, tynde planter på mellem 1-3 meter der fungerer på samme måde som bambus, men når den er etableret er den næsten umulig at slippe af med igen. Frøsætning er ikke noget stort problem, da den næsten ikke sætter frø, men enkelte rodstykker er i stand til i løbet af kort tid at etablere store kolonier af planter, der fortrænger alt på deres vej. Planten trives under stort set alle betingelser og bekæmpelse sker ved at fjerne de overjordiske dele så snart de viser sig. Rødderne er dybtgående og det kræver virkelig et stort arbejde at rense jorden.

MANGE INVASIVE PLANTER

Hvis du vil vide mere om de mange invasive planter i den danske natur og hvordan man kommer dem til livs kan du søge oplysninger blot ved at søge på invasive planter på internettet. Her vil du finde omtale af planter som glansbladet hæg, gyldenris, kæmpe-balsamin, manglebladet lupin, pastinak m.fl.



*Af Helge Petersen,
havebrugskandidat*

Smukt væksthushus med buede skuldre og skydedøre, som er at foretrække da en skydedør er nem at regulere så den giver lidt luft for at øge luftskiftet på varme dage.

Valg af VÆKSTHUS

Mange læsere har forhåbentlig væksthushus i haven og har glæde og nytte af det hver dag, men for dem som endnu ikke har væksthushus, er her nogle forhold som man kan tage med i overvejelserne, hvis man vil købe et.

Det er bedst at vælge glas, da det giver mest vækstlys til planter. Det er også meget nemt at vask rent ved den årlige rengøring. Kanalplader i form af polycarbonat tilbydes også fra væksthushusbrikkanter, men lad endelig være med at købe dem, for der er vigtige dele af lys-spekteret som ikke passerer polycarbonat. Derved får man ikke den optimale vækst. Det er også uundgåeligt at der dannes grønalger inde i kanalerne og de kan ikke fjernes. Endelig skal man kunne se ud i haven fra væksthushuset og man skal kunne se ind i væksthushuset fra haven og nyde planterne.

HØJDE HAR BETYDNING

Vælg et væksthushus med stor højde; især skal man se på trempelhøjden (sidehøjden) som ofte er for lav. God højde i væksthushuset giver det bedste klima og dermed gode vækstbetingelser. Man skal huske at både tomat- og agurkeplanten vokser i højden og giver mere udbytte, des højere de kan vokse.

UDLUFTNING

Et vigtigt spørgsmål er udluftningen, som er afgørende for om man kan regulere temperaturen i væksthushuset. Der kan jeg tillade mig at skrive, at de fleste væksthushuse du kan købe her i landet har for lidt udluftningsareal. Der er sjældent mere en 4 vinduer i rygningen på et 10 m² væksthushus og det er ikke nok på varme, solrige dage. For at hindre alt for høj temperatur af væksthushuset på varme og solrige dage, bør man benytte skyggenet. Man kan vælge at dække sydsiden af væksthushuset med et grønt skyggenet, som let kan tages af og på eller man kan købe en hvid fiberdug, som ellers benyttes til plantedække mod insektangreb og ophænge det inde i væksthushuset ved hjælp af ståltråd, der strækkes ud lige under glasset.

SELVBYG

Har man en teknisk uddannelse som smed eller maskintekniker er det muligt at bygge væksthushuset selv. Der findes

mange nedrivningsfirmaer som nedriver gartnerivæksthuse af glas og aluminiumsprosser og som kan købes til fornuftige genbrugspriser.

STØRRELSE

Størrelsen på væksthushuset må naturligvis tilpasses den enkelte have og hvor stor interesse man har for væksthushusdyrking. Nogle vil også gerne benytte væksthushuset som opholdsplads forår og efterår, og det kræver jo nogle kvadratmeter. Omkring 10 m² giver gode muligheder for at dyrke tomat og agurk til eget behov og et hjørne med plads til et bord og et par stole.

Jeg anbefaler gerne et væksthushus med bøjede skuldre. Dels synes jeg det er smukt, dels peger jeg på den fordel at sneen glider af, og det kan være en stor fordel i kolonihaven, hvor man ikke er tilstede i vintertiden.

For at opnå stor større højde på væksthushuset kan man med fordel anbringe huset på en form for sokkel. Det enkleste er at benytte trykimprægnerede, kraftige træplanker og sætte dem på betonrør som er gravet ned i jorden, så væksthushuset fastholdes.

Man kan også bruge forskellige sokkelsten til formålet. Det er måske en god ide at tage kontakt til en murer.

GEM erfaringerne



Hvis man noterer, hvor og hvornår man sår og udplanter de forskellige afgrøder, gør man sig selv en stor tjeneste til gavn for de følgende år.

Man bliver klogere år og for år – klogere på jorden i bedene og klogere på sorterne og selve dyrkningen. Hvis disse erfaringer skrives ned, kan vi hente dem frem, når den nye sæson nærmer sig, og hukommelsen med garanti svigter.

“Det her kan jeg godt huske” tænker jeg tit, når jeg sidder i min køkkenhave og gør mig en erfaring, der er nyttig at huske til de efterfølgende år. Viljen er der bestemt, men den fysiske begrænsning har lært mig, at jeg desværre ikke kan huske alle sortsnavne, deres egenskaber og såtidspunkter i mit hoved. Jeg har derfor lavet to skemaer, som jeg opdater løbende.

1 BEDPLANLÆGNING/SÆDSKIFTE

Her noterer jeg ud for hvert bednummer, hvad der har været dyrket og hvornår for at kunne planlægge sædskiftet fremover. Noterne her handler

ikke om specifikke sortsegenskaber, men om blandingskulturer fungerer sammen, og hvordan jorden eller sol- og skyggeforholdene er i det pågældende bed, hvilket måske er afgørende for, hvad der kan lade sig gøre at dyrke. Dato for såning/udplantning noteres også for at have retningslinjer til kommende år.

2 SORTSOVERSIGT

I skemaet over afgrøder med sortsnavne noteres alle erfaringer, der specifikt har med sorten at gøre, herunder leverandør, smag, tidlighed, udseende, hårdførehed og så videre. Så ved jeg til næste år, om sorten er værd at avle på.

1 ET UDSNIT AF BEDPLANLÆGNINGS-/SÆDSKIFTESKEMAET

2014				2015		
Bed	1. afgrøde	2. afgrøde	Noter	1. afgrøde	2. afgrøde	Noter
1	Pastinak i midter-rækken (3/5) og løg i yderrækkerne (17/4)	Spinat og bladbeder efter løg (3/8)	Pastinakker og løg fungerer godt i blandingskultur. Pastinakkerne bliver i jorden vinteren over.	Kartofler 'Sava' (17/4)	Honningurt og blodkløver (3/8)	Grøngødningen sås ovenpå kartoflerne efter toppe- ne blev fjernet. Fungerer godt – kartoflerne bliver i jorden til november.
2	Stangbønner (10/6), høje ærter (3/5) og 2 squash (10/6) i midten	Vinterportulak (28/8)	Jorden er meget våd i dette bed tilfør humus- rig kompost.	Sommergule- rødder (9/5) og vinterporrer (8/6)		Mange porrer gik i stok og rådnete – er evt. blevet forvekslet med sommer- porrer.
3	To rækker rød- beder (3/5), en række dild og en række koriander (3/5 + 12/6)		Vokser godt sammen. Insekterne besøger flittigt dildskærme og korianderblomster.	Majs (8/6) i midter- rækkerne og bønner (28/6 + 12/7) i yder- rækkerne	Honningurt efter første hold bønner (1/8)	Lavt udbytte – bedet står i skyggen af piletræ og egner sig derfor ikke til solkrævende afgrøder som majs og bønner.



Skriv årstal på frøposen. Frø har forskellig holdbarhed og måske tillægger man sorten nogle dårlige egenskaber, der i virkeligheden skyldtes, at frøene var for gamle og havde mistet vitalitet.



Det er ikke alle afgrøder, der trives i blandingskultur, så det er en god idé at notere sine erfaringer – både gode og dårlige.

2 ET UDSNIT AF SKEMA MED SORTSOVERSIGT

Sortsnavn	Leverandør	Noter
Hvidløg 'Estisk Rød'	Frøsamlerne	Fantastisk udbytte og smag – meget stabil og sund plante. Sætter fine topløg.
Grønkål 'Red Russian'	Frøbutikken	Tidlig – bliver ikke så høj. Lidt forkrøblet vækst – muligvis gamle frø.
Gulerod – vinter 'Rodelika'	Urtegartneriet	God smag – sund sort. Velegnet til opbevaring.
Salat 'Maravilla de Verano'	Bingenheimer Saatgut	Skøn og sprød med store blade. Danner iceberg-lignende hoved. Kan stå længe før den går i stok.
Sukkerært 'Winterkefe'	Lotte	Sås i december. God spireprocent men bliver let angrebet af snegle i det tidlige forår, hvor der ikke er andet grønt at konkurrere med.

HVORFOR GØDER VI VORES GRÆSPLÆNE?

Af Maria Frederiksen, faglærer

For mange betyder det at gøde græsplænen mere græsslåning hen over sommeren, men der er faktisk gode grunde til at gøde græsset.

Græs er glad for næring, mere end ukrudtet er det, så ved at gøde gør vi græsset stærkere på bekostning af ukrudtet. Man får altså en mere tæt og frodig plæne.

Ydermere er mos ofte et tegn på sur, næringsfattig og fugtig jord. Gødning og kalk kan derfor være med til at begrænse mos i plænen. Kalken hæver jordens pH, så har man en sur jord, gør kalk den neutral. Ud over at det begrænser mos, har næringsstofferne i gødningen lettere ved at blive optaget i planterne i en neutral jord.

HVORDAN?

Det nemmeste er at gøde med en almindelig N-P-K gødning, der behøver ikke at stå noget med græs på posen så længe det er en N-P-K gødning. Mange gøder to gange om året, begge gange med 2 kg gødning pr. 100 m², første gang i april/maj, anden gang midt i juni.

Man kan opnå en endnu bedre græsplæne hvis man fordeler gødningen på flere gange, så det bliver til ca. 1 kg gødning pr. 100 m² 4-5 gange hen over sommeren. Når græsset bliver tilbudt lidt gødning hele tiden i stedet for meget gødning få gange, får man et bedre udbytte af den gødning, man spreder ud.

Hvis man ønsker at gøde sin græsplæne med naturgødning kan det også lade sig gøre. De fleste planteskoler sælger poser med naturgødning i form af hønsemøg, der er tørret og presset i små piller, så det er let at arbejde med. Naturgødning indeholder også N-P-K i stort set samme mængde som i kunstgødningen.

Naturgødningen er ikke kun god for planterne men også for mikroorganismene i jorden, man skal blot være klar over, at selvom naturgødningen ikke lugter så slemt, som hvis det var frisk fra dyret, er der altså en lille lugtgene, som ens omgivelser måske ikke bryder sig om. Det kan begrænses ved en let vanding efter at gødningen er strøet ud.

Grøn kål – vinterens grønne drys

Grøn kål er en af vores ældste haveplanter og var fast inventar i de gamle kålgårde. Plantens høje indhold af især C-vitamin og vinterhårdførheden gør den stadig yderst relevant at dyrke.

Grøn kål dyrkes i dag hovedsagligt for at blive solgt frosset og fint hakket lige til at putte i en sovs. Der findes mange anvendelsesmuligheder, men det er den friske grøn kål, der er rigest på vitaminer, mineraler og vigtige antioxidanter, som vi især har brug for i vintermånederne.

En god begynderkål

Hvis man er nybegynder i forhold til kåldyrkning, er grøn kål den nemmeste kål at gå i gang med. Da den ikke er hoveddannende, kan man sagtens få

noget ud af den, også selv om den ikke vokser under optimale betingelser.

Dyrkning

Grøn kål, *Brassica oleracea* var. *sabellica*, er en toårig plante, der tilhører korsblomstfamilien og anbringes i sædskiftet med andre medlemmer af denne familie. Der skal være mindst 5-6 års dyrkningspause, inden der dyrkes kål i samme bed for at undgå opformering af svampesygdommen kålbrok. Man kan dyrke grøn kål på alle slags jorde, men de største udbytter opnås på en næ-

ringsrig jord med ler, der holder på vandet. Kål foretrækker en pH-værdi omkring 7,0. Grøn kål bør forkultiveres i væksthuse eller mistbænk før udplantning og kan udplantes så sent som 1. juli for eksempel efter tidlige kartofler eller et hold salat.

Gødskning

Da grøn kål har en lang vækstsæson og også vokser i milde perioder i vinterhalvåret, kræver det, at gødningen skal frigive næringsstoffer over en lang periode. Giv planterne et lag 2-3 cm velomsat kompost, når de er i god vækst (3-4 uger efter udplantning). Senere tilføres et tykkere lag jorddække med halvt omsat kompost, dels for at holde på jordens fugtighed og dels for at gødske løbende efterhånden som komposten nedbrydes.



Æggene fra den store kålsommerfugl sidder i hober bag på kålbladene og kan let knuses. Æggene fra den lille kålsommerfugl sidder enkeltvis og er sværere at finde.



Kålsommerfuglenes larver er grådige og efterlader bladene helt afpillede, hvis ikke de samles ind.



En håndfuld larver fra den store (de stribede) og den lille kålsommerfugl (de grønne).

Man kan tilføre sit grønkålsbed mangfoldighed og gøre det sværere for skadedyrene at finde deres værtsplanter ved at blande forskellige sorter og plante blomster indimellem. Her vokser palmekål og rød og grøn grøn kål i skøn forening med kæmpejernurt og katost.



Blå anemone.



Hvid anemone.

Skadedyrsforebyggelse

Jordlopper angriber de nyspirede kålplanter og ses som små huller i de nye blade. Jordlopper holder af en tør jord og kan hænges ved vanding. Fra juli måned er det larver fra kålsommerfuglen, man skal være opmærksom på. Kålsommerfuglenes larver kan let pilles af, og de kan efterlade grønkålen som et afpillet skelet, hvis ikke de fjernes. Planterne kommer sig på mærkværdigvis igen, da de fortsætter med at vokse, når larverne naturligt forsvinder om efteråret. Kålfluen har flere generationer i løbet af sæsonen og lægger sine æg lige ved kålroden. Derfor skal jorden holdes dækket helt ind til planten med et 5-10 cm tykt lag jorddække (græsafklip eller halvt omsat kompost). Anvendelse af insekt-net forhindrer skadedyrene i at komme til planterne herunder også de større skadedyr som harer og fugle. Fiberdug kan også anvendes først på sæsonen, men det bliver for varmt i sommermånederne.

Grønkål kan også være rød

Der findes både høje og lave sorter af grønkål, og nogle er mere eller mindre vinterhårdføre. En særligt bemærkelsesværdig sort er den smukke purpurkål 'Baltisk rød', som bliver helt mørkviolet om vinteren. Den er knap så vinterhårdfør som den grønne, men tiltrækker til gengæld ikke kålsommerfuglene i samme grad, og så kan den anvendes i staudbedet som prydblade.

Af Mia Stochholm,
indehaver af urtehaver.dk

KLIMA OG HØJDEFORSKELLE

Her i Danmark bor vi 34 m over havets overflade. I Norge har vi en hytte i 800 meters højde. Der kan vi i en påskeferie se mange forskellige planter i løbet af en opstigning fra 100 til 800 m over havet. I 100 m over havet er den blå anemone allerede afblomstret. Kravler man op i 300 m højde ser vi bl.a. en gul orkide kaldet bleg orkide. I 500 m højde ses hvid anemone, der først nu er i fuld blomst, her er birken lige sprunget ud. I 800 m højde har birken slet ikke vist tegn på liv og her er der mere end en meter sne. Det giver mere variation end i det flade Danmark.

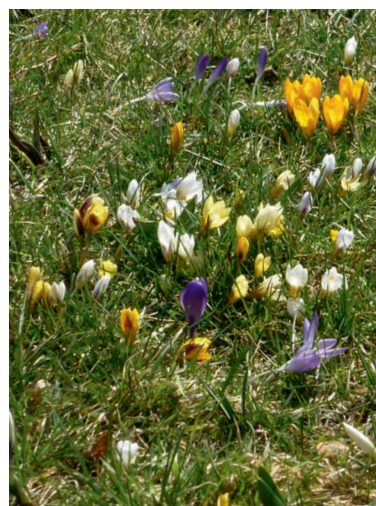
TIDLIGT OG SENT FORÅR

Der er stor forskel på om planterne vokser lige ved havets overflade eller mange meter højere oppe.

Foråret kommer når foråret kommer, men det er sikkert, at jo højere man kommer over havets overflade, jo koldere bliver det og derfor springer forårsbebuderne også senere ud.

ISKUNST

I løbet af foråret, hvor solen har magt om dagen, smelter sneen, men bliver fanget af frosten om natten. Her binder frosten vandet. Det giver den flotteste iskunst når solen bryder frem om morgenen, men den er ikke langtidsholdbar.



DE VANDRENDE KROKUS

For mange år siden blev der sat en blandet pose krokus ved hækken. Efterhånden som skyggen voksede, flyttede krokusserne sig ud i solen. En vandring på 5 meter. Knoldene står fast, så de kan ikke flytte sig. Det må være frøene der spreder sig og slår rod i solskinnet på det nyindvundne område.

Af Jørgen Bech-Andersen, plantepatolog

Kolonihaven med mager jord

Af AneMette Olesen, haveskribent

Kolonihaven glæder mange og man opholder sig gerne der i fritiden. Måske er jorden ikke så rig på næringsstoffer hvilket kan være udtalt for jorder, der ligger tæt på kysten eller i skovområder, hvor jorden ofte er sandet og mager.

Hvis man bruger megen tid i kolonihavehuset, kan ønsket om at anlægge en lille køkkenhave måske komme på tale. Det kan godt lade sig gøre at dyrke grønsager og krydderurter i en sandjord, men det kræver nogle overvejelser før man går igang.

- Hvor skal køkkenhaven ligge?
- Er det overhovedet muligt at vande?
- Er der mulighed for at få fat i noget møg eller god muld?
- Hvordan er vindforholdene og bør der plantes eller opsættes hegn for at urterne ikke blæser væk?
- Hvilke planter tåler at vokse i mager sandet jord og tåler en smule tørke?
- Hvilke forventninger har man til udbyttet?
- Hvor megen tid vil man ofte på pasningen?

En sandet jord, der måske indeholder salt og som udtørrer let, vil sjældent give udbytte. Glem alt om salat, spinat, radiser, selleri, porrer eller andre næringskrævende urter, med mindre man kan etablere et bed der indeholder god næringsrig muld, bedet passes med vanding osv.

AL BEGYNDELSE ER SVÆR

Når først køkkenurter er begyndt at trives på sandjorden, vil det være lettere at efterse dem med gødning, jorddække og anden pasning. Pas også på med hvordan der vandes. Hvis man vander lidt men ofte vil det tilskynde urterne til at udvikle rødder i øverste jordlag. Det er bedre at vande længe engang for alle f.eks. i slutningen af maj, så planterne kan komme godt i gang med at vokse.

EGNEDE KØKKENURTER

Der findes flere køkkenurter, der oprindeligt stammer fra kystområder, hvor jorden kan være mager og klimaet barsk, og det er disse urter, der først og fremmest vil egne sig i den første lille urtehave omkring kolonihavehuset. Det er f.eks. bladbede, asparges, løg, strandkål, kokleare og purløg. Af krydderurter er det specielt de flerårige krydderurter der især stammer fra middelhavslændene og som vokser vildt der på tørre skrænter under en brændende sol. Disse krydderurter kan f.eks. plantes i krukker og potter, og stå på terrassen eller tæt på huset så de er inden for rækkevidde når det grønne drys skal hentes til maden. Det drejer sig f.eks. om merian, salvie, timian, russisk esdragon og lavendel.



ASPARGES

Hvis man bor tæt på strand, hvor der f.eks. ligger bælter af ålegræs (bændeltang), kan man måske opnå tilladelse til at hente en trillebørfuld af dette opskyl når et aspargesbed skal forberedes. Netop i maj kan man købe toårige aspargesplanter på planteskolerne, og ved plantning af asparges graves en 30 cm dyb rende i jorden. Denne rende skal være bred nok til at de stjerneformede rødder af asparges kan fordeles pænt ud til siderne og asparges planterne lægges i renden ovenpå en ca 10 cm god muldjord så rødderne har noget at slå rod i. Beregn ca 40 cm afstand mellem planterne og 150 cm mellem hver række. Dæk derefter renden til med sandjord iblandet ålegræs eller dæk jorden over med ålegræs. Husk at vande godt og efterse aspargesplanterne i de første uger indtil man kan se at de grønne spirer folder sig ud til små vifter. Undlad at høste aspargesskud de første to år indtil planterne er livskraftige nok. Asparges vil herefter ikke forde særlig megen pasning, men det er en god idé at hyppe omkring planterne om efteråret og evt. påføre et nyt læs ålegræs som næring og jorddække. Når aspargesplanterne er udvoksede vil hunplanter gerne sætte røde modne frø der falder til jorden og giver liv til nye aspargesplanter.

DEN GRØNNE TELEFON

Af Grethe Bjerregaard, fagredaktør

Gennem årene kommer der mange samtaler via den grønne telefon. Nogle af de emner, der bliver berørt, er dem, der omtales herunder.

SKJOLDLUS PÅ VIN

Der kan gå lang tid før skjoldlus opdages på en vinranke, for de brune skjolde falder næsten i et med barken. Når først lusene har barrikaderet sig under skjoldene er det svært at komme til dem, så det bedste man kan gøre er at fjerne så mange af dem som muligt og derefter behandle med insektsæbe flere gange med 3-5 dages mellemrum. Den meget trævlede bark på en vinstok er et ideelt opholdssted, så derfor bør trævlerne fjernes, evt. med en stiv børste. Lusene lægger æg under skjoldene og når de er klækkede bevæger larverne sig ud på bladene, hvor de suger saft fra undersiden af bladene før de igen bevæger sig ind på de træagtige dele for at etablere sig under skjoldene. I larvestadiet er lusene lettere at bekæmpe, så hold øje med planterne efter løvspring, hvor æggene klækkes.



Der kan gemme sig mange skjoldlus i den brune bark.

BESKÆRING/FORMNING AF BROMBÆR

Før man får set sig om har brombær skudt meterlange ranker, som uden styring gør det næsten umuligt at kontrollere planten. Beskæring/formning af planten sker bedst ved at trække 3-4 vandrette tråde, som grenene kan bindes/snos til. Det giver overblik. Skuddene bærer ikke første år. Grene, der er mere end to år gamle, fjernes helt nede ved jorden.



NOGET OM TRÆPÆON

Træpæon (*Paeonia suffruticosa*) er ikke nær så almindelig som de traditionelle pæoner, men det er synd, for de har meget flotte blomster i mange farver. Blomsterne kan være så store og tunge, at stilken næsten ikke kan bære dem. De plantes, til forskel for mange andre planter, ca. 10 cm dybere end de står i potten, de købes i. Derefter sørges for at jorden er jævnt fugtig indtil rødderne har fået godt fat, men derefter er de utroligt tålsomme over for næsten alt. De hedder træpæon fordi de danner træagtige skud og altså ikke forsvinder fra jordens overflade om vinteren som de urteagtige pæoner, der er stauder.



DEN GRØNNE TELEFON

Tirsdays kl. 9.30-12.30 er den "grønne telefon" åben på forbundskontoret. I dette tidsrum kan du ringe på tlf. 38 28 87 50 og få en snak med Grethe Bjerregaard om problemer i haven og om planter og have i det hele taget. Du kan også sende en mail til gb@kolonihave.dk med spørgsmål, kommentarer, sjove historier eller oplevelser. Du kan forvente svar på din mail i løbet af en uges tid.

Se også Kolonihaveforbundets hjemmeside www.kolonihave.dk hvor du i Plante hjørnet kan se mange af artiklerne fra Havebladet.



PLANTNING AF NY HÆK

Før hækken plantes skal jorden forberedes grundigt ved rydning af gamle planter/planterødder, fjernelse af rodskrudt såsom skvalderkål og kvikgræs. Jorden bearbejdes i ca. en meters bredde. Træk en snor, så du er sikker på hvor midten af hækken er. Grav derefter en rende eller individuelle huller til planterne. Når jorden løsnes med henblik på plantning kan det betale sig at iblande plantestarter for hurtigere etablering af rødderne. Sørg for at rødderne er dækket af jord, planten skal stå i samme dybde som før plantningen. Tryk jorden til og vand, selv om jorden allerede er fugtig. Vandingen får jordkolloiderne til at leje sig tættere om rødderne. Sørg for vanding det første år og evt. også andet år efter plantning, hvis det er meget tørt. Hækken kan klippes i siderne efter behov, men toppen klippes ikke før endehøjden er nået. Sørg for at hækken ender med at blive ca. dobbelt så bred for neden som for over. Der skal næsten ikke klippes for neden af en hæk.

ILT – planteres ånding



Planter ånder med alle dele, det vil sige rod, stængel og top. Åndingen forgår i alle døgnets 24 timer.

Det er temperaturen, der bestemmer hvor meget og hvor lidt. Åndingen sker gennem overfladen, det er ikke nødvendigt med særlige åbninger. Overhuden er nemlig ikke tættere end at der kan komme luft ud og ind i små mængder. Tilstrækkeligt til ånding.

RØDDER KAN HAVE PROBLEMER MED ILT

Planternes top har ikke problemer med at skaffe ilt nok, men det kan være et problem for rødderne. Kraftig vækst og stor produktion kræver stor

ånding fra planternes rødder. Derfor er det meget vigtigt at der er et godt luftskifte i jorden og at der er tilstrækkeligt ilt tilstede. Foruden planternes rødder skal jordbakterierne også bruge ilt til åndingen. Jordbakterierne er dog bedre til at skaffe ilt end planternes rødder – de tager først af den ilt, der er tilgængelig.

ILTFATTIG JORD SKADER

En fast sammenpresset jord er iltfattig, og er den meget iltfattig er den uegnet til plantevækst. Det er derfor man altid taler om at jorden skal være porøs med et passende indhold af vand og luft.

Når jorden graves om efteråret sikres god plads til udvidelse, når jordens vandindhold i frostvejr bliver til is og

derved fylder mere. Når isen så smelter i forårstiden og en del af vandet er fordampet, jordoverfladen er blevet grå, kan jorden jævnes – bedst med en håndkultivator – som sikrer at de mange mellemrum bevares med rigelig luft til gavn for planternes rodånding.

Derfor er det meget vigtigt at der ikke sker nogen færdsel på jorden i køkkenhaven når den er vintervåd. Kroppens vægt gør at jorden trykkes sammen og derved mindskes iltindholdet.

Gavnligt er det at tilføre jorden blade, kompost, let omsætteligt haveaffald m.m. som med fordel kan graves ned om efteråret og dermed sikre luft i jorden til planternes vækst forår og sommer. Regnormene får også glæde af haveaffaldet, idet de får næring. Ved deres færdsel i jorden danner de kanaler og er med til at forsyne de dybere liggende jordlag med frisk ilt til gavn for de dybdegående rødders roddannelse.

PLANTERS ÅNDING

Planter ånder, skaffer sig energi – ved optagelse af ilt, der anvendes til at nedbryde nogle af de organiske stoffer, som dannes ved kuldioxydoptagelsen. Det meste af det sukker og de andre organiske stoffer, som optages, anvendes til plantens vækst. En del af disse stoffer nedbrydes dog i planten ved ånding for at skaffe energi til plantens livsprocesser.

Ved åndingen optages ilt og udskilles kuldioxyd – ligesom hos os mennesker. Men fra planternes grønne celler slipper kuldioxyden kun ud i natteminutterne. I lys omdannes planterne kuldioxyden til sukker igen. Energi er noget planter sparer på, hvor de kan.

Af Jann Poulsen, planteskribent ●

VIBORG Rådhus

Af Hans Preisler, konsulent i Holbækkredsens.
Foto Grethe Bjerregaard

Viborg er en af de ældste byer i Danmark anlagt i 900-tallet ved hærvejen.

Vi er oldnordisk og betyder det hellige sted på bakken.

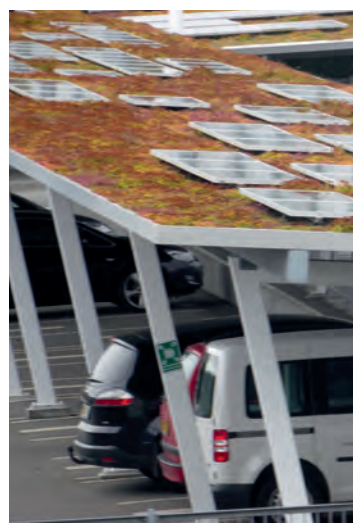
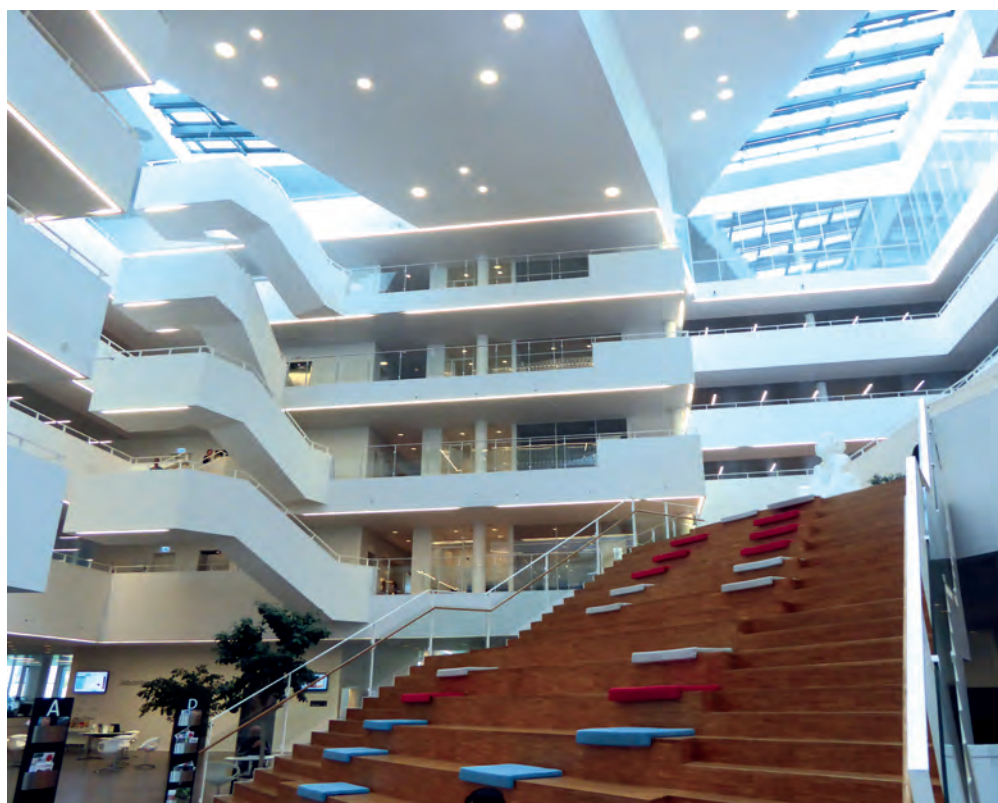
Under Knud den store blev Viborg hovedtingsted og i fortsættelse heraf har Vestre Landsret i dag sæde i byen. I middelalderen var her 5 klostre og 12 sognekirker. De fleste blev nedrevet efter reformationen, men dele af Gråbrødreklosteret og Sortebrødreklosteret er bevaret til i dag. Reformationen i Danmark blev faktisk startet her i Viborg under Hans Tavsens ophold 1525-1529. I dag er Viborg en driftig by med godt 39.000 indbyggere og med knapt 95.000 indbyggere i hele kommunen der arealmæssigt er den næststørste i Danmark.

VIBORG RÅDHUS

I forbindelse med kommunesammenlægningerne i 2007 besluttede Viborg Byråd at samle hele den kommunale administration i et nyt, tidssvarende hus. Byggeriet startede i 2009, er tegnet af Henning Larsen Architects og er på 19.400 m² opført på en 43.200 m² stor grund. Rådhuset skal danne rammen om et sted, hvor gæster og borgere møder det offi-

cielle Viborg og den kommunale service kendetegnet ved stærk faglighed og gensidig respekt.

Byggeriet består af en hovedbygning på 6 etager, hvor den fremskudte underetage favner rådhuspladsen og landskabet. Indretningen er tilrettelagt med henblik på fleksibilitet, med samtalerum, fleksrum, tekøkkener og loungeområder og er opdelt i borgerzone, sagsbehandlerzone og medarbejderzone. Byggeriet er planlagt efter grønne principper. Via en varmeveksler udnyttes grundvandet til nedkøling om sommeren og opvarmning om vinteren. Opvarmning sker ved termoaktive konstruktioner med køle- og varmeslanger som sammen med konvektorer ved facaderne sørger for opvarmning af rummene. Ventilationen er naturlig og kun efter behov træder mekanisk ventilation i kraft. Der er etableret solcelleanlæg på alle overdækkede p-pladser, som i øvrigt i lighed med alle tagflader er beplantet med *Sedum*. Norske Kjell Nupen står for den kunstneriske udsmykning af udearealet med sine 24 træstammeagtige bronzeskulpturer.



STIER viser

En sti rundt i haven giver dig flere haveoplevelser. Den bringer dig tættere på planterne og lokker dig ud i havens kroge. Selv i en lille have er der glemte hjørner, der kan komme til ære og værdighed.

Med stien forandres haven fra at være noget du kikker på, til at være noget du færdes i. Stien leder dig rundt i haven og kan anlægges, så man kommer tættere på de flotte planter og andre gode oplevelser. På samme måde som "stierne" i supermarkedet leder dig forbi de fristende tilbud, så kan du med stien bestemme startpunktet for haveoplevelsen og lede den besøgende i en bestemt retning, forbi udvalgte steder og hen mod et fastsat mål.

STIER GIVER OPLEVELSER

Til forskel fra den overskuelige plads eller plæne, så ved du ikke altid, hvad der venter for enden af en sti. Stien pirrer nysgerrigheden og kan blive til en lille opdagelsesrejse mellem planterne. Selvom haven ikke er stor, kan man skabe illusionen af at komme lidt væk fra det hele, blot man laver en lille sti omgivet af en tæt beplantning.

Det kan virke som et paradoks, at du føler sig mere på opdagelse, når du følger en fast tilrettelagt rute end i den helt åbne have, hvor du selv bestemmer, hvor du går. Det skyldes, at du på stien kommer tættere på planterne, insekterne og de andre oplevelser. Det gælder især, når stien slynger sig, så du ikke kan se hele stiforløbet på én gang.

ISCENESÆT DIN HAVE

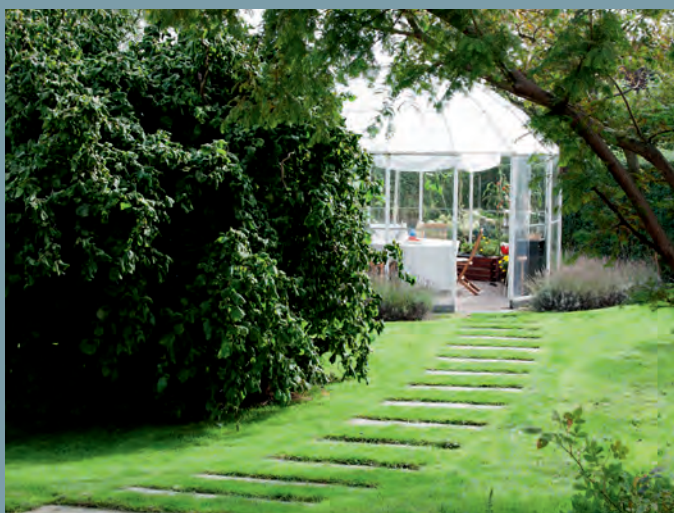
Stien guider den gående hen imod bestemte steder i haven. Med en god planlægning af stiforløbet kan du arbejde med at styre haveoplevelsen og dermed fremhæve havens flotteste steder. Hovedstien kan f.eks. lægges, så den går tæt forbi det skønne staudebed og langt fra "rodepladsen" med dens kompost og gamle spagnumssække. Du kan også pirre lugtesansen ved at lede stien helt hen under en stor forvokset syren, eller tæt forbi en gammeldags rose, så blomsterduften uundgåeligt finder vej til den forbipasserendes næsebor. Eller stien kan gå igennem en tæt, tunnelagtig bevoksning og komme ud i lyset netop der, hvor haven præsenteres fra sin bedste side.

RUNDTUR I HAVEN

Med en sti kan du lave en lille rundtur i haven. Det er en god anledning til at gå en aftentur i haven, hvor du så samtidig kan tilse alle planterne. Det giver en god fornemmelse for



Selv i en lille have kan man skabe junglestemning ved hjælp af en sti, der snor sig gennem en tæt beplantning.



En sti kan blot anlægges som trædesten i plænen.

Tekst og foto: Frank Kirkegaard Hansen, havearkitekt.

vejen

planternes udvikling og du er med det samme opmærksom på, når planterne begynder at mangle vand eller har fået de første bladlus. En jævnlig kontakt med og interesse for planterne kan give dig den gode fornemmelse for planterne som andre kalder "grønne fingre".

EN LEVENDE NOVELLE

Den velkomponerede havesti kan sammenlignes med en god historie. Ikke en halvdårlig kriminalroman du haster igennem, for at få at vide hvem der er morderen. Men som en god novelle, hvor der er mange sprogblokker undervejs, og hvor handlingen og beskrivelserne er så gennemførte, at du nyder læsningen i fulde drag og totalt glemmer tid og sted. Som i den gode bog er der oplevelser på flere niveauer. Der er forførende farvesammensætninger, dejlige dufte, interessante insekter, flotte former og lækre linjeforløb. Stien kan varieres undervejs med intense afsnit, stille passager, sjove indfald og en overraskende afslutning. Ligesom den gode bog kan læses flere gange med forskelligt udbytte, er der også hele tiden nye oplevelser undervejs på havestien. Tilmed skifter lyssætningen i løbet af dagen og indholdet skifter med årstiderne.

PRAKTISK ELLER ROMANTISK

Nogle stier skal selvfølgelig bare fungere, så man kan komme til med trillebør, cykler og affaldssække. Den praktisk betonde sti skal være bred og jævn. Her er formålet primært at komme tørskoet fra A til B. Den oplevelsesrige sti skal også lede brugeren frem, men samtidig i langt højere grad pirre sanserne og vække nysgerrigheden. Her gælder det ikke om at komme hurtigt frem, men om at få nogle gode oplevelser undervejs. Her er færdslen på stien et mål i sig selv. Ved at lade stien gå på tværs af eksisterende linjer i haven opnår du at gå gennem havens forskellige dele. Ved at gå igennem staudebedet frem for at gå langs med det, kommer du tættere på planterne og oplevelserne skifter mere undervejs. Indret stien, så den ud over at passere interessante ting undervejs også giver kik videre i haven. Det pirrer f.eks. nysgerrigheden når man gennem et hul i beplantningen kan skimte interessante ting længere nede i haven.

SKAB FLERE OPLEVELSER

Stiens bredde og belægning har betydning for, hvor tæt du kommer på planterne, og hvor hurtigt du kommer frem. På den helt smalle sti må du kante dig frem mellem planterne, og du kommer helt tæt på blomsterne, og må sætte farten ned, så du rigtig når at opleve detaljerne.



En sti kan laves billigt af sten fra bondemandens mark. Det giver en romantisk stemning.

Stien kan variere i overflade, hårdhed og farve, den kan være løs eller fast, eller den kan være helt uden belægning, blot som en trampet jordsti eller en klippet græsgang. Hver type belægning har sine fordele og ulemper. Den faste, hårde, jævne, ikke for glatte overflade giver grundlag for at gå med høj hastighed. Uregelmæssige trædesten og niveauforskelle kræver til gengæld, at man går langsommere og må holde øje med, hvor man går, det skærper opmærksomheden og sanserne – og det betyder at du ikke samtidig kan bekymre dig om dagligdagens problemer. Det gælder om at stimulere alle sanser for at variere oplevelser og indtryk undervejs. Lyden af gruset, lugten af muld og varmen fra stenene er blot nogle af de indtryk, der kan indlægges i stiforløbet.



Sørg for at "hverdagsstien" er bred og farbar for trillebøren.

PRYDBUSKES

vedligeholdelse

Prydbuske er buske, der i modsætning til frugtbuske anvendes på grund af deres udseende, vækstform og væksthastighed ligesom blomster, løv, form og farve spiller en stor rolle for prydbuskens anvendelse i kolonihaven.

Mange prydbuske får frugter – der sjældent er spiselige – men giver busken yderligere en dimension i farvespillet og bidrager til årstidsvariation. Prydbuske udvikler deres grenskelet fra jorden.

STORE ANVENDELSESMULIGHEDER

Prydbuske inddeles i høje buske, mellemhøje buske, samt bund- og fladedækkende buske.

Høje prydbuske anvendes enkeltstående/solitært. Vælg buske som har en smuk, gerne overhængende vækst med grene fordelt harmonisk opefter. Ved en solitær placering præsenteres busken naturlige vækstform og formen holdes ved lige ved beskæring over sidegrene og fjernelse af en eller flere gamle grene helt ved basis. Høje buske bruges som lægivende planter og kan indgå i bede/busketter omgivet af lave buske med træer til at give højde. For at få den største glæde af en sådan plantesammensætning er det alt-afgørende at lave en god beplantningsplan, hvor der også er tænkt på planteafstanden og farvesammensætningen.

Ved beskæring udtyndes buskene ved fjernelse af nogle af de ældste grene helt ved basis. Herefter klippes de reste-

rende grene tilbage til sidegrene, så der opnås en harmonisk plante, der passer i størrelse og form til de omkringstående planter. Klip ikke i skudspidserne, det giver blot en masse nye skud og desværre færre blomster og frugter. Forgrener en plante sig ikke tilfredsstillende fra jorden bør busken klippes tilbage til 10-20 cm over jorden. Som regel danner en tilbageklippet gren 2-5 nye skud og dermed nye skud til at danne og genopbygge en busk med skud/grene fra basis/jorden.

DE MELLEMHØJE OP TIL 2 METER

I denne gruppe findes mange af kolonihavens buske, hvad enten de anvendes solitært, i grupper, som fritvoksende hække eller placeres i en krukke.

Buskens vedligeholdelse består i at fjerne nogle af de ældste grene – de mørkeste – helt ved basis, så nye skud kan komme til og skabe en fornyelse af busken, men også for at sikre lys og luft inde i busken og hermed give svampesygdomme og skadedyr dårlige livsbetingelser. Klippes en busk kun i toppen bliver der kun et virvar af grene i toppen og busken bliver åben og bar i den nederste halvdel. En forudsætning for nye skud er, at der er lys til stede. Derfor er det vigtigste ved vedligeholdelsesbeskæring af en busk, at der udtyndes grene helt nede og inde i busken, det er nødvendigt at bøje sig. Klippes kun i spidserne går det ud over blomstring og frugtsætning.

En hækklipper egner sig kun til det den hedder, nemlig at klippe hække. Ligeledes skal en busk ikke "rundbarberes" med en motorsav – måske nemt – men busken bliver total tæt med masser af småskud og blade, et fint sted for udklækning og opformering af skadedyr og svampesygdomme og der bliver næsten ingen blomster og frugter. Og ikke mindst skabes en helt unaturlig form, der desværre præger mange af nutidens haver, alt skal være motoriseret og ensformigt. Det minder om historien, da en dansker kom hjem fra Amerika og fortalte om en smart barbermaskine, hvor man blot puttede hovedet ind – hvortil en mistroisk fynbo sagde: jamen, alle hoveder er da ikke ens? Nej, men det bliver de.

BUND- OG FLADEDÆKKENDE BUSKE

Disse giver haven en frodig bund og et godt mikroklima for regnorme og andre mikroorganismer samt hindrer fordampning fra jordens overflade. De er med til at understrege havens form og giver en vedligeholdelsesmæssig nem have.



Buddleia, beskåret.



Forsythia udtynding.



Beskæring udføres således, at den er med til at sikre et frodigt bunddække, der klippes tilbage over sidegrene og tyndes ud i planten ved at fjerne gamle grene midt i planten.

HVORNÅR BESKÆRES DER

Generelt kan der beskæres året rundt og en saks bør være et fast stykke værktøj, når man færdes i haven. Der er altid noget at klippe – en knækket gren, en syg gren, en gren som vokser i den forkerte retning, en gren der går ud over havegangen,

● *Af Jann Poulsen, planteskribent*

grene som vokser ind i andre buske osv. Beskæring kan udføres i forhold til blomsterknopper som dannes i løbet af sommeren eller på 2 års grene, hos forårs- og forsommerblomstrende buske. Blomsterknopperne sidder ret ofte mod grenen. Nogle af disse grene kan klippes af til drivning i løbet af vinter og forår. Ved drivning placeres en plastpose omkring grenene, så grenens blomsterknopper ikke tørrer ud når grenen kommer ind i den tørre luft.

Når de forårs- og sommerblomstrende buske er færdige med at blomstre foretages en beskæring og udtynding. Beskæres efterår og vinter fjernes nogle af de blomstrende grene. De nye skud kommer i forbindelse med at busken er ved at være færdig med at blomstre. Derfor nyd og klip efter blomstring. Det gælder *Forsythia*, *spiræa*, *japankvæde*, *Ribes*, *troldnød*, *hasselbror*, *japansk kirsebær*, *kirsebærkornel* og mange flere.

FRITVOKSENDE HÆKKE

Fritvoksende hække, også kaldet uklippede hække, beskæres ved udtynding af busken for at sikre at den er tæt besat med grene, blade og blomster/frugter helt fra jorden. En uklippet hæk bliver lige så bred som høj, det skal der tages højde for ved plantningen. Hvis der er valgt forkert og det er nødvendigt at klippe hækken kraftigt på siden, vil det gå ud over blomstringen, som kun vil forekomme i toppen af buskene.

Af de mest anvendte buske til fritstående/uklippede hække kan nævnes sargents æble, *spiræa*, *potentil*, *buskroser*, altså blomstrende buske der udtyndes for at sikre optimal glæde af blomstringen.

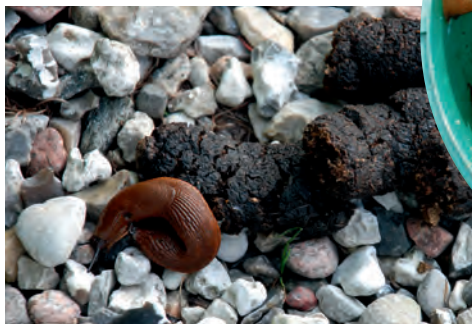
SOMMERBLOMSTENDE BUSKE

Hertil hører *Hibiscus* (syrisk rose), sommerfuglebusk, lave roser, frilandsfuksia, blåskæg, kort fortalt alle der blomstrer fra midsommer og hen på efteråret. Alle kan blomstre og sætte frø som fremkommer på nye skud efter beskæring. Beskæring/udtynding af disse planter foregår når den værste frostperiode er overstået i marts-april. De nye skud som vokser frem kaldes sommer-skud.

Gode, lune forårsdage vil være velvalgte til at gå i gang med saks, ørnenæb, sav og handsker. Det er vigtigt at værktøjet er velslebet og smurt – så er det en fornøjelse at sikre velformede buske.

Få kål på

DRÆBERSNEGLEN



Dræbersneglen hedder rigtigt den iberiske skovsnegl. Sneglen har slet ikke dræbt nogen. Det kan den ikke. Appetitten fejler dog ikke noget, så den kaster sig gerne over vores kulturplanter og æder lystigt løs af salat, dahlia, Tagetes og rigtig meget andet.

For 4 år siden havde jeg og mine naboer mange iberiske skovsnegle i haven. Det har vi ikke haft siden. Årsagen er biologisk bekæmpelse.

OGSÅ GODT

Egentlig er sneglen også en god hjælper. Den æder gerne alle vore firbenede venners visitkort. Prøv at tag en lom-melygte med ud i haven/fællesarealet en aften og gå hen til et sted, hvor der ligger en hundelort. Hundelorten vil være overfaldet af snegle, både den lille agersnegl og den større dræbersnegl. Næste morgen er der helt sikkert ikke noget tilbage, der kan afsløre, at der har været en hund og lagt et visitkort.

OM SNEGLEN

Den iberiske skovsnegl er på størrelse med vores alm. sorte skovsnegl, indtil 10 cm lang. Den er brun – rødbrun til rød. Den lever kun en sæson her i landet. Den kan ikke skelnes fra vores røde skovsnegl.

Kun hvis man sprætter den op og kikker på kønsorganerne, kan man være sikker. Den røde skovsnegl træffes sjældent i vores haver. Det er en typisk skovsnegl.

Den iberiske skovsnegl har en glubende appetit, derfor kan vi ikke lide den. Men vi mennesker er selv skyld i, at den er kommet hertil. Man kunne bare have ladet være med at tage planter med hjem fra Spanien. Vi har fået en invasiv art introduceret i Danmark. Det kan vi hver især gøre noget ved.

At sneglen er introduceret til et miljø uden for sit oprindelige miljø, der er det iberiske, med fugtigt forår og en knastør lang sommer, til et miljø der ofte er fugtigt fra forår til efterår. Det betyder at sneglen kan være aktiv og formere sig fra forår til efterår. Hver snegl lægger op til 400 æg i perioden. Så det bliver hurtigt til mange snegle. Særligt når sneglen ikke har egentlige naturlige fjender, der kan begrænse den. De aller mindste sneglebørn kan ædes af de store løbebiller, men ellers er det fx pindsvinet. De store snegle er der ikke bud efter, med mindre man holder moskusænder.

Ænderne æder dem. Måske skulle man overveje at holde moskusænder, de smager fantastisk godt. Det kunne være en alternativ måde at spise snegle på??????

SÅDAN GØR MAN

For 4 år siden købte vi en gang nematoder – Nemaslug – hed og hedder det. Man får millioner af mikroskopiske nematoder tilsendt i en lerbladning. Egentlig foreslås det at man vander dem ud.

Jeg brugte metoden med at finde en stor spand med låg. Jeg købte en agurk, som skæres i tynde skiver. De tynde agurkskiver smøres med lidt af lerblandingen og lægges ned i spanden. Om aftenen gik jeg rundt i haven og samlede iberiske skovsnegle, som jeg kom i spanden. Jeg samlede vel 30-40 snegle på kort tid. Sneglene fik lov til at være i spanden godt to dage, så havde de ædt agurkeskiverne. Herefter blev sneglene sluppet ud i haven igen. Dette gentog jeg 4 gange, så var der slet ikke ret mange snegle tilbage.

De følgende år har jeg stort set ikke haft iberiske skovsnegle.





KRYDSORD

Af John Norrie, konsulent i Nordsjællands og Hovedstaden syd kredse



NEMATODEN

Den nematode man bruger mod snegle er en lille, mikroskopisk rundorm. Den dræber egentlig ikke sneglen, det gør en bakterie, som nematoden er bærer af. En ganske smart sameksistens. Nematoden angriber sneglen ved at følge slimsporet og ind gennem åndedrætsorganet. Her udskiller nematoden bakterien, som dræber sneglen efter få dage. Nematoden opformer sig gennem en til tre uger i sneglen til tusindvis af individer, der søger ud efter nye snegle.

Når sneglen inficeres af nematoder, søger den væk og i skjul, hvor den dør. Den iberiske skovsnegl er en sand renovationsarbejder, så raske snegle lugter sig hurtigt frem til de døde snegle, som de æder. Herved bliver ringen sluttet og endnu en snegl inficeres.

NEMATODER KAN KØBES

Jeg køber nematoder over internettet på følgende adresser.

www.nyttedyr.dk

www.bioproduction.dk

Man kan også købe nematoder gennem sin plantehandel.

Det koster 169-175 kr. pr. portion på 10 millioner nematoder.

PS! Har du høns, ænder eller andet i haven, så skades hverken du, biller, pindsvin eller fuglene af nematoderne og deres samlivs-partner bakterien.

Hvad hedder busken, der har lagt navn til vejen, Anders And bor på?

1 2016	MÅLE- REN	UDBRUD	TONER	SØRØ- VEREN	ILT	DRIK		UDEN	FOR- FATTER	KON- CERN	KRONER
PLANTE	3										4
SPROG					UDBRUD KUNST- SPROG			MÅNEDS- FORK- DOKTO- REN	10		
NUL		FOR- NAVN MÆRKE		6			HJÆLPE- MIDDEL FISK				TILMÆD
?			8					5	1		
MÅLER			TALORD HÆNDE			TRÆ PRO- GRAM			TALORD ORKER		
ANB.		KIGGE SKRÅ- NING	12		STYR SORBET				11	DRIK	
RED- SKAB	7						FOR- BUND				
KLAPPE I				RED- SKAB	9					2	

Hvis du løser krydsordet og sender løsningen på ordet med spørgsmålstegnet til Kolonihaveforbundet, enten på postadressen Frederikssundsvej 304 A, 2700 Brønshøj, eller på mail-adressen info@kolonihve.dk, deltager du i lodtrækningen om tre præmier, der i år udloddes af Nelson Garden.

Løsningen skal være Kolonihaveforbundet i hænde senest 18.3.2016 (vi er kun ude efter ordet med spørgsmålstegnet).

Nelson
GARDEN®

Nelson Garden er et af nordens største frø-firmaer. Ud over løg sælges blomster- og spiseløg, tilbehør til forkultivering af frø og en mængde spændende produkter inden for plantebelysning, opbinding, handsker og haveværktøj. Du finder Nelson Gardens produkter i havecentre, dagligvarebutikker og byggemarkeder over hele landet. Se mere på www.nelsongarden.dk eller ring 2048 9800 for nærmere info.

Præmierne i Havebladet 1/2016 er:

- Rygsæk Strawberry Antracit, vejl. udsalgspris 559,00 kr.
- Væglomme Mulberry Army, vejl. udsalgspris 369,00 kr.
- Forklæde Peach Antracit, vejl. udsalgspris 349,00 kr.



Løsningen i Havebladet nr. 5/2015: "peberrod".

Vinderne

1. Ellen Fænøe, Holte
2. Henny Eghave, København Ø
3. John Olsson, Nakskov

Alle 3 vindere får snarest deres præmie tilsendt.

HJÆLP! – hvad gør vi?

Sæsonen er ved at komme i gang og dermed dukker også de sædvanlige sygdomme og skadedyr op igen.

AVNBØGHEKSEKOST

• *Iagttagelse:* I træer af avnbøg udvikles meget forgrenede, tæt voksende kviste, der danner heksekoste (ligner en fuglerede) overalt i træets krone. Der udvikles en hvidlig svampebelægning af svampesporer på bladoverfladerne fra sidst på foråret til midt på sommeren. Om vinteren, når bladene er faldet af træerne, kan det forveksles med fuglereder. Kan også forekomme på klippede avnbøghække, dog i mindre grad. Om sommeren dækker bladene for heksekostene.

- *Årsag:* En svamp, der spredes med vinden og ved vandstænk.
- *Hvad kan der gøres:* Fjern heksekostene. Spredningen af svampen foregår langsomt og er derfor sjældent det store problem ved hække.

KARTOFFELSKURV

• *Iagttagelse:* Der ses hævede, ujævne partier på kartoflerne. Overhuden brister, så skurvpletterne står med flossede kanter. Det er ofte overfladisk, men kan føre til revnedannelse. Kødet er normalt uskadt.

• *Årsag:* En bakterie, der er mest almindelig på lette, sandede jorde – hvor indholdet af organisk materiale er lavt. Bakterien er tilstede i næsten alle jorde. Modtagelige er kartofler, som dyrkes på jord, hvor der tidligere har været græs. Forekommer især på kalkrige jorde, mindre på sure jorde. Pas på med at give kalk, hvor der skal dyrkes kartofler.

• *Hvad kan der gøres:* Vand regelmæssigt, da der synes at være et forhold mellem kartoffelskurv og tør jord. Giv ikke kalk før lægning af kartofler.

Værtsplanter for kartoffelskurv er gulerødder, kålroe og rødbede. Dyrk ikke disse afgrøder på jord, hvor der året efter skal lægges kartofler.



LØGGRÅSKIMMEL

• *Iagttagelse:* Inficerede løgskæl på spiseløg bliver lysebrune, bløde og halvgennemsigtige. Der udvikles en tæt, grå svampebelægning over de angrebne steder. Vævene begynder at tørre ud, så det nærmest ligner mumier. På angrebne partier, især på det øverste al løget, udvikles hårdføre hvilelegmer (kaldet sklerotier); de kan blive flere millimeter lange.

• *Årsag:* Det er en svamp, som kan overleve i form af sklerotier på planteaffald fra løg og løst i jorden, når de er faldet af løget. Infektionen spredes ved sporer. Oftest opdages symptomerne først under oplagringen.

• *Hvad kan der gøres:* Køb kun sætteløg fra pålidelige forhandlere. Det er let at indslæbe inficeret materiale. Dyrk ikke løg på samme sted mere end 2 år i træk. Skab gode dyrkningsforhold, som giver hårde og velmodnede løg. Giv ikke kunstgødning efter midsommer. For megen kvælstofgødning giver problemer. Sørg for at løgene er jævnt og tilpas vandet.

Røde og gule løg er mindre modtagelige end hvide løg.

Undgå at beskadige løgene ved optagning og opbevar dem tørt.

Fællesskab mellem haveforening og plejehjemsbeboere

Haveforening i Sønderborg stiller kolonihaver til rådighed for plejehjem og SFO.

Haveforeningen Sønderkov smukt beliggende ved Sønderskoven i udkanten af Sønderborg har fået nye både helt unge og ældre brugere. Det er beboere i Mølleparkens Plejecenter fra byens centrum, der af De Frivillige på plejecentret har fået en af haveforeningens haver stillet til rådighed, som desuden bliver besøgt af børn, der deltager i lokale SFO-tilbud.

PERLEN FELICITA

Den pågældende have med navnet Perlen Felicita blev officielt taget i brug af plejehjemsbeboerne ved en festlighed i efteråret, med grillpølser, vand, kage og musik og med stor omtale i de lokale medier. Ud af de 58 plejehjemsbeboere deltog ikke mindre end 40 foruden repræsentanter for haveforeningen m.fl.

Formanden for De Frivillige på plejecentret, *Ove Mikkelsen*, fik som medlem af kolonihaven selv ideen til et sådant initiativ i maj 2014 og forsøgte at få et kommunalt tilskud til køb af en have, hvilket dog mislykkedes. I stedet har hans familie stillet haven til rådighed i Sønderkov mod at de frivillige, sammen med plejehjemsbeboerne, passer haven med bl.a. højbede og græsplæne.

ENDNU EN HAVE KØBT

Det er gået så godt, at vi senere har købt yderligere en kolonihave i nærheden til en meget billig pris, som mere skal være en prydhave, hvor de kvindelige beboere kan dyrke blomster og herrerne krydderurter. Det passer fint sammen med at vi i forvejen har dannet en herreklub på plejecentret, hvor medlemmerne så kan dyrke krydderurter til deres kryddersnapse fremover, fortæller Ove Mikkelsen.

GIVER NYE VENSKABER

Medarbejder i plejehjemmets aktivitetscenter og repræsentant i Bruget og pårørenderådet, Hanne Køhler Hansen, fremhæver den positive betydning som besøgene i haveforeningen har for plejehjemsbeboerne:

De tager gerne derud på dobbelt-cykler eller med bus og har madpakke med eller også bliver der grillet i haven. Det giver nye venskaber gennem samværet med andre beboere eller ved at genopfriske gamle bekendtskaber.

Ove Mikkelsen: Det gælder også i forhold til de andre beboere i haveforeningen, som meget positivt tager imod de ældre.



Ove Mikkelsen og Hanne Køhler Hansen giver hinanden håndslag på et fortsat godt samarbejde omkring haveforenings-initiativet.



Haveforeningens kasserer, Jan Kjærgaard, foran "Perlen Felicita" på en efterårsdag.



Her ses nogle af de aktive plejehjemsbeboere i haveforeningen, fra venstre Milert Gregersen, Bent Kleinstrup, Leif Jørgensen, Bent Sørensen og Gunnar Bertelsen. De fremhæver smilende, at de er konsulenter hvad angår pasningen af kolonihaven og lader de frivillige gøre arbejdet !

Den tidligere havekonsulent i Havekreds Sønderborg, Svend Erik Petersen, har sammen med de øvrige medlemmer af plejecentrets Bruget og pårørenderåd, også positivt bakket op om initiativet.

GLADE FOR SAMARBEJDET

Vi er meget glade for samarbejdet med de frivillige og plejecentret om beboernes aktive brug af vores havekoloni. De hygger sig når de kommer her og kan jo gå og komme som de vil, fortæller kassereren for Haveforeningen Sønderkov siden 2007, Jan Kjærgaard.

Naboerne på vejen synes også godt om de ældres besøg, og både dem og vi andre ser frem til også at få besøg af dagplejebørn i haven. Sådanne samvær af ældre og børn er til stor glæde for begge parter, fortæller Jan Kjærgaard.

Haveforeningen Sønderkov, der er medlem af Kreds Sønderjylland, består af 105 haver og et velindrettet klubhus med mange udlejninger.

Pesticidfri uge

Overs. Grethe Bjerregaard

Verden over appelleres til at der fra 20.-30. marts holdes en pesticidfri uge. Derfor bringer vi her opfordringen til alle kolonister, som er sendt fra det internationale kolonihaveforbund, Office International du Coin de Terre et des Jardins Familiaux.

Kolonihaveforbundet tilslutter sig i store træk denne opfordring, ikke mindst set i lyset af, at vi generelt opfordrer til ikke at bruge pesticider mod skadedyr og sygdomme i kolonihaverne, da den store mangfoldighed af planter i sig selv giver gode muligheder for at begrænse voldsomme skadedyrs- og sygdomsangreb.

Pesticider forgifter vort miljø, forårsager mange sygdomme og sætter vor planet i fare. De påvirker all levende væsner: planter, dyr, fisk, fugle, insekter og naturligvis mennesket. De er ansvarlige for kræft, neurodegenererende sygdomme og infertilitet hos mennesker. De er tilstede næsten overalt i fødekæden.

Kolonister er omhyggelige med deres helbred og deres havers sundhed.

Kolonisterne er i forreste linje i kampen mod brugen af pesticider, selv om der er meget, der mangler at blive gjort, da pesticider ikke kun bruges i haven; mange familier bruger dem hjemme i forskellige former (aerosoler, sprays, rengørings- og skønhedsmidler), alle meget skadelige for helbred og miljø.

Ugen organiseres nu på næsten alle kontinenter.

HOVEDFORMÅLET I 2016 ER SUNDHED

I 2016, den 11. udgave af ugen uden pesticider må vi:

Være vågne og bruge mange kræfter på at forbyde Round Up, der produceres af Monsanto, fastlagt af Europa-parlamentet, ikke kommer til diskussion igen og at lovgivningen bliver strengere og strengere.

Kolonisterne er blevet endnu mere årvågne overfor at en have der dyrkes miljørigtigt gør det muligt at dyrke sunde fødevarer og at have en gunstig indflydelse på naturen (fauna, flora) og miljøet.



Derfor opfordrer det internationale kolonihaveforbund og medlemsforbundene alle kolonister til:

- at klargøre jorden korrekt,
- at kompostere deres grønne affald,
- at bruge organiske gødninger,
- at understøtte levesteder for nyttige dyr og insekter,
- at vælge planter der passer til det lokale klima,
- at bruge sædskifte,
- at bruge alternativer til pesticider,
-
-

For at nå disse mål beder det internationale kolonihaveforbund deres medlemsforbund om:

- At hjælpe de enkelte kolonister ved at sørge for passende rådgivning fra specialister
-

Det internationale kolonihaveforbund beder alle kolonister om at tage del i programmet der løber i perioden 20.-30. marts:

- ved at organisere aktiviteter af rollemodelagtig karakter,
- ved at organisere foredrag og debatter,
- ved at åbne haveforeningerne for naboområderne for at udbrede kendskabet til den bedste måde at gøre tingene på,
-

Yderligere information på:

<http://www.semaine-sans-pesticides.com>

Mødeaktiviteter i Hovedbestyrelse og udvalg

HOVEDBESTYRELSESMØDE

Hovedbestyrelsen holdt i efteråret sit første møde efter kongressen. Her nedsattes de forskellige udvalg, som skal behandle forskellige emner. De udvalg, der blev nedsat er:

- Kongresudvalg som skal arbejde med planlægning af kongressen i 2018.
- Konsulent-udvalg som arbejder med havebrugsfaglige emner.
- Redaktionsudvalg som arbejder med udgivelsen af Havebladet.
- Købs- og Salgsudvalg som arbejder med alle problemstillinger relateret til køb og salg, herunder vurdering.
- Spildevandsudvalg som arbejder med konkrete sager om spildevands- og kloakeringsproblemer.
- IT-udvalg som arbejder med IT-værktøjer, der kan understøtte arbejdet i foreningerne.
- Andelshaveudvalg som arbejder med de problemstillinger, som er særskilte for andelshaver.
- Vurderingsinstruktørudvalg som via dialog med og undervisning af vurderingsinstruktørerne skal sikre ensretning af vurderingspraksis i hele landet.

Hovedbestyrelsen besluttede bl.a. også at omlægge organiseringen omkring vurderingsundervisning samt at afholde en temadag for Hovedbestyrelsen, hvor man skal arbejde med Forbundets grundværdier og samarbejdsformen i Hovedbestyrelsen.

Også Købs- og Salgsudvalget samt IT-udvalget har holdt møder efter kongressen. Købs- og Salgsudvalget vedtog deres mål for 2016. De vil bl.a. arbejde med en afklaring af, hvordan kloakering skal vurderes. I IT-udvalget blev det bl.a. besluttet at udsende et spørgeskema til alle haveforeninger omkring brug af IT-værktøjer. Forretningsudvalget har naturligvis også løbende holdt møder om den daglige ledelse.

Ny lokal undervisning af vurderingsmænd

Med det nye vurderingssystem er der kommet mere fokus på vurderinger, vurderingsmænd, vurderingskurser osv. end nogensinde før. Foreningerne har efterlyst flere vurderingskurser, samt at det er nemmere at komme på kursus hurtigt efter, at man er blevet valgt som vurderingsmand. Der er endvidere blevet efterlyst kurser, hvor der er mere fokus på lokale regler.

Det har givet anledning til, at Hovedbestyrelsen har revurderet hele vurderingsorganisationen. Det betyder, at der i starten af 2016 blev uddannet en række vurderingsinstruktører i alle kredse. Disse vurderingsinstruktører skal fremover stå for undervisningen af vurderingsmændene. Fordelen ved lokale instruktører er, at kurserne i langt højere grad kan planlægges efter behov i de enkelte foreninger. Endvidere kender de lokale vurderingsinstruktører bedre de lokale regler i området og kan tilpasse undervisningen herefter.

Når der sker fejl ved udsendelse af Havebladet



Hver gang Forbundskontoret udsender Havebladet får vi mellem 200-300 henvendelser fra medlemmer, som ikke har modtaget Havebladet. Dette er der forskellige årsager til:

1. En meget stor del af henvendelserne handler om, at formandsportalen ikke er opdateret med de rigtige medlemmer. Det er derfor tidligere medlemmer og sommetider afdøde medlemmer, der sendes til. Det er foreningernes bestyrelser, der skal sørge for, at alle medlemsoplysninger er opdateret, så hvis du mener, der er fejl i adresse eller lignende, så skal du rette henvendelse til formanden i haveforeningen.
2. En anden stor del af henvendelserne skyldes, at havelejerne midlertidigt flytter deres postadresse til kolonihaven hos PostDanmark i sæsonen. Både når adressen flyttes til haven, og når adressen flyttes tilbage igen, giver det problemer med medlemmernes modtagelse af Havebladet. Derfor vil Havebladet fremover kun blive leveret til permanente postadresser.
3. En del medlemmer, der oplever, at de ikke har modtaget Havebladet, HAR alligevel modtaget Havebladet. Husk på, at Havebladet nu sendes ud i Post Danmarks omslag "med rundt". Man skal derfor være opmærksom på, at Havebladet ikke ryger med ud sammen med reklamerne.

GENERALFORSAMLINGER

Af Ditte Jensen, direktør, Kolonihaveforbundet

Hvad er en generalforsamling og hvad skal den bruges til

Alle foreninger har en generalforsamling. Generalforsamlingen består af alle (fremmødte) medlemmer i foreningen.

Som medlem i en haveforening er den årlige generalforsamling medlemmernes mulighed for at få indflydelse på, hvad der foregår i foreningen. Det er på generalforsamlingen, at medlemmerne i fællesskab beslutter, hvilke regler, der skal gælde internt i foreningen. Og det er også på generalforsamlingen, at medlemmerne sammen beslutter, hvem der skal varetage den daglige ledelse af foreningen.

Generalforsamlingen er også medlemmernes mulighed for at mødes med bestyrelsen og de øvrige medlemmer, at udveksle synspunkter og skabe debat, så I som haveejere/ejere i fællesskab får taget de rigtige beslutninger for netop jeres forening.

DEMOKRATISKE SPILLEREGLER

En god generalforsamling foregår efter almindelige demokratiske principper og spilleregler. Det betyder:

- at alle medlemmer har ret til at være med,
- at alle medlemmer har samme mulighed for at komme til orde,
- at alle medlemmer har samme muligheder for at stemme,
- at alle forslag behandles seriøst og retfærdigt.

**VIGTIGT
KLIP UD
OG GEM!**

HVAD KAN GENERALFORSAMLINGEN BESLUTTE

Generalforsamlingen kan træffe alle slags beslutninger (inden for lovgivningens rammer), som vedrører foreningens formål. Det vil sige, at generalforsamlingen fastsætter regler for foreningens ledelse og dagligdag (f.eks. vedtægter og ordensregler) og træffer beslutninger, der vedrører foreningens interne liv.

Generalforsamlingen er foreningens højeste myndighed. Det betyder i praksis, at beslutninger, der træffes på generalforsamlingen, ikke kan omgøres af bestyrelsen, formanden eller andre, men kun ved en senere generalforsamlingsbeslutning. Tværtimod skal formanden og bestyrelsen loyalt efterleve pålæg og beslutninger, som vedtages på generalforsamlingen.

HVOR OFTE ER DER GENERALFORSAMLING

Generalforsamling afholdes typisk en gang om året. Dog kan der også afholdes ekstraordinær generalforsamling, når forskellige krav er opfyldt. Disse krav kan være lidt forskellige, men vil altid fremgå af foreningens vedtægter.

HVEM HAR ADGANG, TALERET OG STEMMERET PÅ GENERALFORSAMLINGEN

Foreningens medlemmer har altid adgang, taleret og stemmeret på generalforsamlingen. Ved medlem forstås den eller de personer, hvis navn(e) er påført lejekontrakten for en havelod i foreningen. Herudover kan haveforeninger have forskellig praksis for, hvem der har adgang, taleret og stemmeret på en generalforsamling.

Stemmereglerne på generalforsamlingen fremgår af foreningens vedtægter. Foreningerne har forskellig praksis for, hvor mange stemmer hvert havelod

har. Typisk vil de fleste beslutninger kunne træffes ved simpelt flertal blandt de fremmødte, men større beslutninger, f.eks. vedtægtsændringer eller optagelse af kollektive lån vil ofte kræve kvalificeret flertal. Der vil også ofte være særlige stemmeregler for afstemninger på en ekstraordinær generalforsamling.

HVEM GØR HVAD PÅ GENERALFORSAMLINGEN

For at en generalforsamling skal kunne fungere, er der brug for en række mødefunktioner:

Dirigent/ordstyrer

Dirigenten har en nøglerolle på mødet, idet dirigenten er den, som har det overordnede ansvar for at lede forsamlingen gennem drøftelserne på en rolig og saglig måde og sørge for, at dagsordenen bliver holdt. Derudover har dirigenten ret og pligt til at afgøre de tvister, der kan opstå undervejs. Hvis der opstår tvivl om, hvordan vedtægterne skal fortolkes, eller hvordan en afstemning skal gennemføres, er det dirigenten, der træffer afgørelse. En dirigents rolle er med andre ord ligesom fodbolddommeren, som undervejs træffer afgørelser om forløbet af kampen, og hvis ord ikke kan ændres.

Dirigenten vælges af generalforsamlingen og er derfor medlemmernes tilidsmand. Selv om personen evt. bliver foreslået af bestyrelsen og har et formøde med et eller flere bestyrelsesmedlemmer forud for generalforsamlingen, er det vigtigt, at dirigenten ikke er bestyrelsens repræsentant, og at det ikke er dirigentens opgave at varetage bestyrelsens interesser. Dirigentens rolle skal være upartisk og neutral i forhold til de emner, der bliver behandlet på generalforsamlingen.



For at sikre ro og orden kan dirigenten gøre brug af forskellige midler, fra at påtale uønsket opførsel til at udvise personer fra generalforsamlingen. I sidste ende kan han/hun nedlægge hvervet, hvis han/hun ikke kan gennemføre generalforsamlingen under de givne forhold.

Generalforsamlingen kan omvendt afsætte dirigenten og vælge en anden, hvis forsamlingen ikke er tilfredse med den måde som dirigenten udfører hvervet på.

Sekretær/referent

Sekretæren/referenten er en anden nøglefigur på mødet, da han/hun har ansvaret for, at der skrives et korrekt og fyldestgørende referat. Referatet skal bl.a. indeholde de forskellige forslag, der er stillet, hvordan der er stemt om forslagene samt resultatet af afstemningen.

Stemmetællere

På større generalforsamlinger udpeger man ofte et antal stemmetællere. Deres opgave fremgår af navnet – nemlig at tælle stemmer.

FORMALIA OMKRING GENERALFORSAMLINGEN

Indkaldelsen

Inden generalforsamlingen skal alle medlemmer selvfølgelig indkaldes til mødet. Hvordan indkaldelsen sendes er meget forskelligt. I nogle foreninger får alle medlemmer en indkaldelse i kolonihavehusets postkasse, i andre foreninger sendes de til medlemmets bopælsadresse med posten eller med e-mail. Uanset hvilken metode foreningen anvender, er det vigtigt, at indkaldelsen sendes til tiden, og at den indeholder de nødvendige oplysninger om tid og sted samt oplysning om, hvad der skal behandles på generalforsamlingen, så alle har en chance for at forberede sig på, hvad der skal ske.

Reglerne om frister for indkaldelse til generalforsamling og ekstraordinær generalforsamling fremgår af foreningens vedtægter. Her fremgår det også, hvordan medlemmerne kan fremsætte forslag til dagsordenen, og hvornår de skal være indsendt til bestyrelsen, og hvornår de skal udsendes til de resterende medlemmer.

Mangler ved indkaldelsen til generalforsamlingen (f.eks. for sen indkaldelse) kan medføre, at generalforsamlingen ikke kan afholdes, eller at de beslutninger der træffes på generalforsamlingen er ugyldige.

Dagsordenen

På dagsordenen er det beskrevet hvilke emner, der skal behandles på mødet og i hvilken rækkefølge. Der er naturligvis forskel på foreningernes dagsordner, men visse emner forekommer næsten altid:

1. Valg af dirigent og referent og evt. stemmetællere,
2. Beretning,
3. Årsregnskab med evt. revisionsberetning,
4. Indkomne forslag,
5. Godkendelse af budget,
6. Valg af formand/kasserer,
7. Valg af bestyrelsesmedlemmer og suppleanter,
8. Valg af interne revisorer og suppleanter,
9. (evt.) Valg af ekstern revisor,
10. Valg af vurderingsudvalg.
11. Evt.

Den dagsorden der sendes ud, skal være klar og tydelig, så medlemmerne ikke er i tvivl om, hvad der skal drøftes og besluttes på mødet.

HVORDAN FOREGÅR EN TYPISK GENERALFORSAMLING

På selve mødet behandles alle punkter på dagsordenen.

Når et dagsordenspunkt er færdigbehandlet, kan det ikke genoptages, medmindre det er blevet tilkendegivet, at det vil blive taget op senere på mødet, eller der er begået en fejl under den oprindelige behandling. Genoptagelse af punktet på grund af en fejl i behandlingen kræver dog, at ingen har forladt mødet, fordi de troede, at sagen var afsluttet.

Nedenfor gennemgås de enkelte dagsordenspunkter:

Valg af dirigent, referent og evt. stemmetællere

Først vælges dirigenten. Bestyrelsen har ofte et forslag til, hvem der skal vælges som dirigent, men foreningens medlemmer kan frit foreslå andre personer. Hvis der er flere forslag, stemmer man om, hvem der skal være dirigent.

Når dirigenten er valgt er det almindeligt, at dirigenten takker for valget og udtrykker håb om, at behandling af punkterne på dagsordenen vil ske i en rolig og saglig tone.

Herefter vælges referent og evt. stemmetællere. Også her vil bestyrelsen typisk have et forslag, men foreningens medlemmer kan frit foreslå andre personer, som der så må stemmes om.

ER GENERALFORSAMLINGEN LOVLIGT VARSLET?

Dirigenten starter herefter generalforsamlingen med at konstatere, om generalforsamlingen er lovligt indkaldt. Hvis kravene i vedtægterne er opfyldt, og hvis der ikke er nogen, der har noget at indvende, konstateres det, at generalforsamlingen er lovligt indkaldt.

GENERALFORSAMLINGER

Fortsat

Hvis generalforsamlingen ikke er lovligt indkaldt, må der indkaldes til en ny generalforsamling. Hvis problemet er, at generalforsamlingen bliver afholdt for sent på året i forhold til, hvad vedtægterne angiver, hjælper det dog ikke at indkalde til ny generalforsamling. I sådanne tilfælde må bestyrelsen og dirigenten anmode om generalforsamlingens dispensation.

ER GENERALFORSAMLINGEN BESLUTNINGSDYGTIG?

Herefter skal dirigenten konstatere, om generalforsamlingen er beslutningsdygtig. Det er ikke altid, der står noget om dette i vedtægterne, og så er generalforsamlingen beslutningsdygtig med det antal medlemmer, der nu engang er mødt frem. Hvis det af vedtægterne fremgår, at der kræves et bestemt antal eller procentdel medlemmer, må de fremmødte medlemmer tælles. Hvis dirigenten konstaterer, at generalforsamlingen ikke er beslutningsdygtig, må generalforsamlingen udsættes.

GENNEMGANG AF DAGSORDENEN

Dirigenten gennemgår herefter typisk dagsordenen, herunder om der er kommentarer eller ønsker om ændringer. Dagsordenen er dog bindende i den forstand, at generalforsamlingen ikke kan behandle emner, der ikke er medtaget på den udsendte dagsorden, medmindre

alle medlemmer er mødt frem og stemmer for det. Derimod kan der være forslag om at ændre rækkefølgen af punkterne på dagsordenen eller slå punkter sammen. Forsamlingen kan godkende ændringerne, men hvis der blot er en enkelt i forsamlingen, der protesterer, er det den udsendte dagsorden, der skal følges.

BESTYRELSENS BERETNING

Det næste punkt er "bestyrelsens beretning", som typisk er en beskrivelse af de større opgaver eller udfordringer, som bestyrelsen har taget sig af siden sidste generalforsamling. Beretningen vil som regel blive fremlagt af formanden, og herefter er der mulighed for debat og for via spørgsmål og bemærkninger at drøfte foreningens forhold med bestyrelsen.

En beretning skal normalt ikke godkendes, men kræver vedtægterne godkendelse, skal dette respekteres. Hvis forsamlingen ikke kan godkende beretningen eller tage den til efterretning, kan konsekvensen være, at bestyrelsen trækker sig, men den er ikke forpligtet til det.

Hvis generalforsamlingen ønsker, at bestyrelsen trækker sig, fordi medlemmerne ikke er tilfredse med den måde, som bestyrelsen har varetaget ledelsen af foreningen på, må den stille et egentligt mistillidsvotum til bestyrelsen. Mistillidsvotum til hele eller dele af bestyrelsen kan fremsættes på selve mødet, og der stemmes herefter om det.

REGNSKABSFLÆGGELSE

Regnskabet fremlægges typisk af kassereren. Regnskabet skal gerne vise et billede af de reelle økonomiske forhold i haveforeningen. I tilfælde af uregelmæssigheder er det revisionens pligt at gøre anmærkninger i regnskabet, her-

under gøre anmærkningerne tilgængelige for medlemmerne.

Når regnskabet er fremlagt er der mulighed for at stille opklarende spørgsmål. Når der ikke er flere, der ønsker ordet, skal forsamlingen godkende regnskabet. Hvis alle ikke kan det, må regnskabet sættes til afstemning.

Hvis forsamlingen ikke kan godkende regnskabet, afhænger det af de konkrete forhold, hvad der skal ske. Det kan være forskelligt alt efter om der alene er tale om f.eks. en opgørelsesfejl, der skal rettes, før forsamlingen kan godkende regnskabet, eller om der er tale om mistillid til bestyrelsen. Generalforsamlingen kan også stille krav om, at regnskabet skal revideres af en ekstern revisor.

INDKOMNE FORSLAG

Generalforsamlingen vil nu typisk være nået til behandling af punktet "indkomne forslag". Dirigenten kontrollerer, at forslagene er indsendt rettidigt. Behandlingen af dagsordensforslag forudsætter som regel, at forslagsstilleren selv er til stede på generalforsamlingen. Forslagene læses op, og ofte vil forslagsstilleren få mulighed for at uddybe begrundelsen for forslaget. Forslagene sættes herefter til debat. Under debatten kan der opstå ændringsforslag. På selve mødet kan der fremsættes ændringsforslag, som ligger inden for rammerne af det oprindelige forslag. Et ændringsforslag, der afviger så meget fra det oprindelige forslag, at det reelt er et nyt forslag, kan ikke fremsættes på samme møde, men må henvises til den næste generalforsamling, da medlemmer som ikke er til stede, skal have mulighed for at forberede sig til det, der skal besluttes.

Efter debat af forslagene skal der stemmes om dem. Det skal fremgå tydeligt, hvad det er, der stemmes om.





Man stemmer først om eventuelle ændringsforslag til det oprindelige forslag. Er der flere ændringsforslag, stemmer man først om det ændringsforslag, der er mest vidtgående. Det er dirigenten eller evt. stemmetællerne, der samler stemmerne og tæller disse. Efter hver afstemning oplyser dirigenten, om forslaget er vedtaget eller forkastet.

BEHANDLING OG GODKENDELSE AF BUDGET – HERUNDER FASTSÆTTELSE AF KONTINGENT

Her vil det typisk være kassereren eller formanden, der fremlægger budgettet for det kommende år. Efter fremlæggelsen er der lejlighed til at stille spørgsmål og til debat. Det kan være hensigtsmæssigt at drøfte budget og kontingent under ét; men så skille de to ting ad, når det kommer til den egentlige godkendelse, så forsamlingen stemmer om kontingentfastsættelse først og derefter om budgettet. Der kan nemlig komme ændringsforslag til bestyrelsens forslag til kontingent, og da kontingentets størrelse kan have direkte indflydelse på budgettet, er det hensigtsmæssigt at have vedtaget kontingentet før budgettet.

VALG TIL BESTYRELSE OG BESTYRELSESSUPPLEANTER

“Valg til bestyrelse” er næste store punkt på dagsordenen. Dirigenten ridser op hvilke poster, der er valg til på denne generalforsamling. Er der direkte valg til formandsposten, vil denne valghandling ligge først. Dernæst valg til kasserer og de øvrige bestyrelsesposter.

Alle, der ønsker det, kan stille op til valg til de enkelte poster, hvis de er medlem af foreningen. Foreningens medlemmer er den eller de personer, hvis navn er påført lejekontrakten.

På nogle generalforsamlinger er det kulturen, at de opstillede får lejlighed til at udtale sig før valget.

Som ved “indkomne forslag” er det dirigenten eller evt. stemmetællerne, der samler stemmerne og tæller dem. Dirigenten informerer herefter om, hvem der er valgt til hvad og for hvilken periode.

På samme måde vælges herefter suppleanter i henhold til foreningens vedtægter.

HVORFOR SKAL DER VÆLGES EN BESTYRELSE?

En generalforsamling består typisk af mange mennesker, og de kan ikke mødes hele tiden for at drøfte alle de dagligdags spørgsmål, der løbende opstår i haveforeningen. Derfor vælger medlemmerne en bestyrelse, som skal varetage den daglige ledelse af foreningen.

VALG AF REVISOR OG REVISOR-SUPPLEANT, EVT. EKSTERN REVISOR OG VURDERINGSUDVALG

Valg af revisor og revisorsuppleanter, evt. ekstern revisor og vurderingsudvalg i overensstemmelse med foreningens vedtægter sker på samme måde som ved valg til bestyrelsen.

HVORFOR SKAL DER VÆLGES EN REVISOR?

Når en bestyrelse bruger foreningens penge, kræver det naturligvis, at der føres tilsyn med bestyrelsens økonomiske dispositioner. Derfor skal generalforsamlingen vælge revisorer til at varetage denne kontrolfunktion.

Revisor repræsenterer altså medlemmerne og skal føre kontrol med, at bestyrelsen varetager den økonomiske ledelse af foreningen på en forsvarlig måde.

Revisor må derfor ikke selv være medlem af bestyrelsen, og må ikke stå i et afhængighedsforhold, der kan udsætte ham/hende for pres eller interessekonflikter.

EVENTUELT

Sidste punkt på dagsordenen er “eventuelt”. Generalforsamlingen kan ikke vedtage noget under eventuelt, og der bør derfor heller ikke afholdes f.eks. vejledende afstemninger. Formålet med punktet er at give forsamlingen lejlighed til at drøfte spørgsmål, der ikke har været på dagsordenen, fremkomme med synspunkter og oplysninger osv.

Når alle punkter på dagsordenen er gennemgået erklærer dirigenten dagsordenen for udtømt og generalforsamlingen for hævet. Det er almindeligt at give ordet til formanden for afsluttende bemærkninger.

EFTER GENERALFORSAMLINGEN

Efter generalforsamlingen skrives referatet under af dirigenten, referenten og ofte også formanden. Referatet skal være tilgængeligt for medlemmerne. Hvordan referatet er tilgængeligt for medlemmerne afhænger af praksis i den enkelte forening. Nogle steder hænges referatet op på en fælles opslagstavle eller i fælleshuset. Andre steder sendes referatet ud til alle medlemmer med post eller e-mail eller offentliggøres på foreningens hjemmeside.

ÆNDRERE VURDERINGS REGLER PR. 1. JANUAR 2016

Kolonihaveforbundets kongres vedtog i september 2015 et par ændringer i vurderingsreglerne.

Alle medlemmer af Kolonihaveforbundet er som bekendt underlagt Kolonihaveforbundets vurderingsregler, som betyder, at et kolonihavehus ikke kan sælges eller overdrages, uden at have og bebyggelse er blevet vurderet. Reglerne betyder også, at prisen på kolonihavehuset ikke må overstige den maksimale tilladte salgspris. Vurderingsreglerne er fortsat baseret på indeksregulerede maksimale enhedspriser, som reguleres årligt på basis af det gennemsnitlige forbrugerprisindeks for året 2014, udgørende 100. Disse grundtanker er der ikke rokket ved.

LØSØRE OG FULDSTØBTE FUNDAMENTER

Tidligere kunne en sælger maksimalt få 25 % af den samlede vurdering af have og bebyggelse for sit løsøre. Reglerne er nu ændret, så en sælger maksimalt kan få 20 % af den samlede vurdering af have og bebyggelse. Beløbet må herudover aldrig overstige 65.000 kr. (2016). Det er naturligvis en forudsætning for at få det maksimale løsørebeløb, at løsøret reelt har den værdi, som den sælges for. Bestyrelsen skal påse, at prisen holder sig inden for den tilladte maksimalgrænse ovenfor. Køber er fortsat ikke forpligtet til at købe løsøret. Den indeksregulerede makspris for fuldstøbte fundamenter er steget fra 300 kr. til 600 kr. pr. m².

1-ÅRIGE VURDERINGSRAPPORTER

Tidligere var en vurderingsrapport kun gældende i det kalenderår, hvor den var foretaget. Vurderingsrapporten er nu gældende i 12 måneder fra vurderingsdatoen. Selv om de indeksregulerede priser generelt ændrer sig ved et årsskifte, så sker der ikke en regulering i den konkrete vurderingsrapport ved et årsskifte. Hvis man ønsker sit hus vurderet med de nye indekstal ved et årsskifte, skal man derfor anmode bestyrelsen om en ny vurdering og indbetale et evt. nyt vurderingsgebyr.

HUSE SOM BLIVER VURDERET TIL 0 KR.

På et havelod, hvor selve hovedhuset er vurderet til 0 kr., kan huset dømmes til nedrivning af bestyrelsen, hvilket betyder, at bestyrelsen kan forlange, at huset skal rives ned for sælgers regning, inden salg/overdragelse.



FASKINE i haveforening

H/F 1907 i København har etableret en kæmpe faskine. Den er etableret på grund af den megen nedbør, koster 500.000 kr. og kan rumme 71.000 liter. Formålet er at den skal fjerne overfladevand fra 2000 m². Selve anlæggelsen omfattende de forskellige godkendelser tager ca. 1 år.

Det rigtigt positive er, at når der kloakeres vil vi spare i omegnen af 40.000 kr. i vandafledningsafgift årligt. Det rigtige beløb beregnes den dag der kloakeres, men der er en forhåndsftale med Hovedstadens Forsyningsselskab.

Bjarne Petersen

Indholdsforteg- nelse i Havebladet 2008-2015

Indholdsfortegnelse over Havebladets indhold ligger tilgængeligt på Kolonihaveforbundets hjemmeside under Plantehjørnet. Indholdsfortegnelserne, der er opdelt henholdsvis efter emne og forfatter, ses nederst i venstre side af Plantehjørnets forside.

Red.

Kolonihave som åndehul for sindslidelse

For to år siden medførte min sindslidelse, at jeg var meget begrænset i min mulighed for at finde steder at opholde mig. Paranoia tvang mig til mange timer i min egen lejlighed. På en cykeltur oplevede jeg alligevel, at det gjorde mig godt at være i området ved Fredhøje kolonihaveforening i Ellebæk i Holstebro.

Jeg var heldig at kunne leje en grund og siden har jeg haft mange dejlige stunder med at indrette haven og også bygge et lille kolonihavehus. Lejen på ca. 325 kr./mdr. svarer vel til et fitnessabonnement; havearbejde er god motion og der er masser af frisk luft.

GRØNNE FINGRE

Jeg er landmandsuddannet og har nok lidt grønne fingre. I min kolonihave er der lagt mere end 300 forårsløg og plantet 140 stauder; jeg har solbær, hindbær og frugttræer. Der kommer også et fasanpar og spiser korn fra min lille foderplads ved flagstangen (som jeg også selv har lavet).



Jeg komposterer og har netop fået ca. 4 kubikmeter god muld ekstra til min have. Jord er ikke bare jord. Jeg har fået lavet jordanalyser ved Landbrugsforeningen "Heden og Fjorden" og ud fra dem ved jeg, hvor meget fx kalk og magnesium jorden og planterne har brug for – de skal jo også have varieret og tilpas med mad; ligesom os mennesker. Faktisk vandt jeg i 2015 en præmie for mest veldyrkede have i kolonihaveforeningen. Haven blev vurderet af konsulent og formand i juni måned – og dengang var der ikke bygget hus på grunden endnu.

MENNESKELIGE RELATIONER

I mange år har jeg ikke haft et tæt forhold til min far; dette nok meget grundet min sindslidelse. Da jeg fik lysten og energien til at bygge et kolonihavehus på min grund bød min gamle far sig til. Vores forhold er totalt ændret nu. Vi har et arbejdsfællesskab og er kommet meget tættere på hinanden personligt.

I august havde jeg rejsegilde i mit lille "Kaffehus". Jeg inviterede gæster og vi grillede i haven. Det var alletiders og naboer i kolonihaven kom også.

I det hele taget giver kolonihaven mig meget. At få noget til at gro har min interesse, men kolonihaven er også det sted, jeg tager hen, næsten dagligt, for at "få luft" fra min sindslidelse. Der er højere til loftet ude i kolonihaven end i lejligheden, sådan et sted har jeg brug for. Jeg kan kun anbefale andre at gøre det samme.

*Finn Vium Nielsen,
Fredhøje kolonihaveforening, Holstebro*

Skud ved kolonihaver

I de senere år er kolonihaverne kommet tæt på landbrugt og dermed også på den del af landbruget, hvor der er jagt og regulering af skadevoldende vildt. Det betyder at beboerne i kolonihaverne af og til kan høre skud, hvilket for byboer kan virke foruroligende. Det har forårsaget at jeg bare i 2015 2 gange er indkaldt som sagkyndigt vidne i retssager mod jægere, der er anmeldt af kolonihaver til politiet for at have bragt andres liv og førlighed i fare. Det er en uholdbar situation for kolonihaveejerne og deres naboer. En forklaring af fænomenet er derfor på sin plads.

Alle jægere, der har fået jagttegn efter 1968 har fået uddannelse og har bestået jagtprøven. I pensum indgår sikkerhed som et væsentlige element.

DET LEGALE ELEMENT

Det er lovligt indtil 5 gange årligt at oprette en midlertidig skydebane. Der kan der på en dag skydes flere hundrede skud. Der vil normalt blive givet besked til naboer nogle dage før. Der er krav om et forsvarligt kuglefang, en jordvold eller lignende.

KONTROLSKYDNING

Umiddelbart før jagten skal jægeren kontrolskyde sin riffel, så han ved, at sigtekikkerten er indstillet rigtigt, dette for at undgå anskydninger. Det vil typisk foregå på jagtområdet og omfatter 1-3 skud. Her skal jægeren blot sikre sig, lige som ved jagten, at kuglen rammer jorden inden den kan gøre skade på nogen eller noget.

HAGLBØSSESKUD

Langt de fleste skud affyret på jagt er haglbøsseskud. Sikkerhedsafstanden er under 500 meter. Jægeren er forpligtet til at sørge for at nedfaldende hagl ikke falder på fremmed mands grund. En haglpatron indeholder 100 hagl. Ved et tilfælde fra Rinkenæs faldt haglsværmen ned på en terrasse med et kaffeselskab. Det støjede lidt og der blev fundet hagl i kaffekopperne, men ingen kom til skade og der gik ikke skår i porcelænet. Der kom ingen sag ud af det. Nedfaldende hagl kan ikke gennemtrænge menneskehud eller knalde et væksthushvindue.



Et skud fra en haglbøsse vil på afstand lyde sm et knald efterfulgt af et sus fra haglsværmen. Hvis haglene på vej ned rammer et væksthushvindue eller et fast tag, vil man kunne høre en raslen.

RIFFELSKUD

Riffelskud er langt farligere. Et fareområde i et skydeområde i Oxbøl i Vestjylland, lagt forkert ud, resulterede i at en ung tandlæge blev ramt og dræbt i en afstand på 6½ km fra skytterne.

I Danmark er der så langt mellem menneskene at chancen for at blive ramt af et riffelskud er mikroskopisk. I sagen fra Oxbøl gik der seks mennesker sammen med tandlægen og de var 15 skytter, der hver skød 10 skud inden for 10 min. mod samme mål og det var kun tandlægen, der blev ramt. Det øvrige selskab bemærkede ikke de øvrige 149 kuglenedslag.

Lyden fra et riffelskud består af to knald, et fra munden, som når man trækker proppen af en flaske, og et, når projektilet gennembryder lydmuren. Et riffelprojektilet flyver hurtigere end lyden, hvilket betyder at hvis man bliver ramt når man ikke at høre mundingsknaldet før bagefter.

Hvis skuddet går forbi eller over en, vil man høre begge knald, lydramsbraget først. Det er ikke muligt at stedbestemme lyden.

JAGTEN ER OGSÅ TIL GLÆDE FOR HAVEEJERNE

Når jægerne skyder noget af vildtet, begrænses den eksplosive vækst af råvildtbestanden. Råvildtet spiser gerne roser og tulipaner og kan rydde hele køkkenhaven.

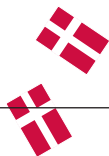
Harene kan gnave barken af frugttræerne, så de går ud.

Ræven kan smitte med bændelorm, der er så farlige for mennesker at de dør, hvis de bliver smittet og der er ingen kur mod den.

Hvis en haveejers opdager en rævegrav vil det være en god ide at kontakte den lokale jagtforening med henblik på at få rævene skudt og ungerne aflivet.

Peter Rasmussen, våbensagkyndig

Kolonihaveforbundet ønsker TIL LYKKE



75 års jubilæum i Sommerhuskolonien Afd. A.

Den 1. april 1937 overdrog Statens Jordlovsudvalg udstyknings fra godset Islevgård til Kolonihaveforbundet. Lejemålet var på 50 år for en pris af 20 kr. halvårlig. Ved en generalforsamling i Folkets Hus marts 1937 startede vores Afd. A. Efterhånden som vejene i Afd. A blev anlagt begyndte min familie at vise interesse for at investere i en have. Min mor købte dog først en havelod den 4. oktober 1940, stærkt tilskyndet af min mormor på Nordvej 211, efter nytår Nordstien 21.

Alle somre siden dengang har jeg tilbragt derude. Det var en anden tid. Marker og bondegårde så langt øjet rakte og en stilhed, som ikke eksisterer mere. Så stille, at jeg kunne sidde udenfor og nyde både lygterne og musikken fra Herløv kro. Langt senere i livet, da jeg traf min mand, fortalte mine svigerforældre at de ofte havde kørt på cykel fra Lyngby for at danse og more sig på kroen. Vi havde også et storkepar som fløj over haverne om aftenen, som man kunne sætte uret efter. Nøjagtigt kl. 19 fløj de fra Ejby mose hjem til deres rede.

I 1963 overtog jeg haven efter min mor. Jeg byggede som årene gik et bedre hus og fik moderne bekvemmeligheder. Der har mange gange i årene der er gået været tale om indskrænkninger af arealet af den ene eller anden grund, men nu har vi fået forlængelse af lejemålet på 25 år, men må se kloakering forude. Jeg håber dog at kunne blive i min have nogle år frem.

Leila Norlin Schjølje



Haveforeningen Roerskov 70 år



Haveforeningen Roerskov, Odense V, ønskes til lykke med de 70 år.

Mine forældre fik et jordstykke ved friluftsbadet i 1945, det var erstatning for deres pæne have i Haugstedsminde, der var inddraget til kirkegård, det blev kaldt krigshave, jeg var syv år og husker, hvordan de arbejdede med at fjerne ukrudt og sten. Jeg hjalp og da far døde i 1958 lovede jeg at hjælpe mor med haven. I 1962 byggede jeg et pænt hus og overtog havelejen for at mor og jeg kunne beholde vores "Paradis". Mor døde i 1986 og jeg fortsatte med pasning af have nr. 19. Der er sket meget gennem årene, både godt og ondt, men jeg elsker stadig at komme op til minderne.

Et stort til lykke ønskes af Leif i nr. 19.

40 års jubilæum

H/F Engparken i Odder afholdt den 12. november 2015 40 års jubilæum. På billedet ses bestyrelsen for Engparken. Der blev afholdt reception på en fantastisk flot efterårsdag med masser af solskin. Sydøstjyllands kreds ønsker Engparken til lykke.



50 års jubilæum som havelejer



Den 1. marts har min mor, Birte Inge Jørgensen, 50 års jubilæum i have nr. 7, haveforeningen Skrænten, Klausdalsbro vej 275, 2860 Søborg.

Per Bent Jørgensen



HAVEBLADETS KOMMENDE NUMRE 2016

Blad Udkommer

Nr. 2	primo maj
Nr. 3	ultimo juni
Nr. 4	ultimo august
Nr. 5	ultimo november

Kolonihaveforbundets hjemmeside

På Kolonihaveforbundets hjemmeside, www.kolonihave.dk, finder du mange oplysninger om kolonihavelivet. Du har også mulighed for at finde mange af de artikler, der har været bragt i Havebladet, ved at gå ind på feltet med Plante hjørnet.

Red.



OFFICIELLE FLAGDAGE 2015-2016

- 5. feb. Hendes Kongelige Højhed Kronprinsesse Mary
- 6. feb. Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Marie
- 25. mar. Langfredag
(halv stang hele dagen)
- 27. mar. Påskedag
- 9. april Danmarks besættelse
(halv stang til kl. 1200)
- 16. april Hendes Majestæt Dronning Margrethe II
- 29. april Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Benedikte
- 5. maj Kristi Himmelfartsdag og Danmarks befrielse 1945
- 15. maj Pinsedag
- 26. maj Hans Kongelige Højhed Kronprins Frederik

På Danmarks-Samfundets hjemmeside www.danmarks-samfundet.dk finder du retningslinjerne for brugen af Dannebrog.

Have bladet

SEND ET PAR ORD

Har jeres forening jubilæum?

Har et af jeres medlemmer jubilæum?

Er er noget, I gerne vil fortælle andre kolonister om?

Så send et par ord enten pr. post eller e-mail til Kolonihaveforbundet, Frederikssundsvej 304 A, 2700 Brønshøj, info@kolonihave.dk. 500-600 anslag i alt er fint.

Red.



– Ja, kolonihaven ligger kun 20 skridt fra parkeringspladsen...

NOGET OM JORD

JORDENS OPVARMNING

Det er mest solens stråler som opvarmer jorden. Det kan tydeligt iagttages på arealer der skråner mod syd for om foråret bliver jorden hurtigere opvarmet på en sydskråning end på en nordskråning. Når solens stråler rammer vinkelret på jordoverfladen er solens stråler mest koncentreret men hvor hurtigt jorden opvarmes, er afhængig af vandindholdet i jorden. En våd jord tager længere tid at varme op, end hvis den kun er let fugtig. Forholdet er, at der skal mere varme til at opvarme jord + vand. Samtidig med at solens stråler varmer, øges fordampningen. Der bruges megen varme til vandfordampning.

At dække med klar plast om foråret over et såbed hindrer vandfordampning og derfor trænger en større del af varmen ned i jorden og vi får en hurtigere spiring. Ligeledes giver plastdækning en højere jordtemperatur til tidlige kartofler.

Jann Poulsen

Kolonihavehuse & Bjælkehytter

Design dit
drømme
hus fra kun
1600,- pr. m2

Danmarks
største
udvalg i kvalitets-
kolonihave-
huse

SHINGLES TAGPAP



Vores shingles tagpap udnytter innovativ teknologi til at forbedre shingles' præstationer med mindre vægt.

Alle shingles tagpap er produceret, så det giver en overlegen holdbarhed og fleksibilitet. Holdbarhed ca. 40 år alt efter forhold.

Kun 207,- pr. pakke.

(3 m2 pr. pakke, som dækker 2,5 m2)

DESIGN DIT EGET KOLONIHAVEHUS - eller vælg mellem 100 standard modeller

Design dit eget drømmehus fra kun 1600,- kr. pr. m2 eller vælg imellem mere end 100 færdige råhuse og hytter på vores hjemmeside www.nynorm.dk. Vi tilbyder også rådgivning og hjælp til byggeplaner.

Model Copenhagen FÆRDIG MONTERET

Har du en drøm om en ny bjælkehytte, men ikke ønsker at montere selv, så kan vi som noget nyt tilbyde færdig montering.

I prisen vil være inkluderet montering af hytte på byggeherrens fundament, isoleringssæt til væg og tag inkl. isoleringsmateriale, shingles tagpap og malede vinduer m.m.

Kun 259.900,- i 70mm

RING og hør nærmere.



Vidste du at
5.800
Danske boligejere har
handlet bjælkehytter hos
Nynorm de seneste
år



Model Hornbæk

24m2 + 9m2 veranda, 70 mm kraftige bjælker. Komplet byggesæt med vinduer og dør. Før 71.400,-

Nu kun kr. **69.900,-** inkl. moms og lev.



Model Gotland 16

15,2m2, 44mm kraftige bjælker. Komplet byggesæt med vinduer og dør. Før 21.900,-

Nu kun kr. **21.500,-** inkl. moms og lev.



Model Eskildsø

48m2 + 25m2 hems, 50 til 92mm kraftige bjælker. Komplet sæt med termoruder, dør, beslag, greb og lås.

Fra kr. **121.900,-** inkl. moms og lev.

Alle er ualemt byggesæt med termoglas eller 1 lag glas, ekskl. montage sæt, tagbeklædning, fundament og isolering.

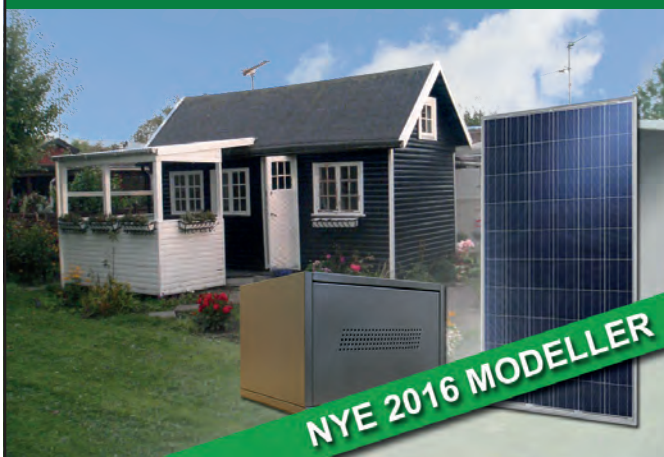
nynorm[®]
SIDEN 1975

KONTOR & Udstilling: BYTOFTEN 10 - 5550 LANGESKOV - TLF. 70 23 15 51 - MAIL: NYNORM@NYNORM.DK
UDSTILLING: HÅNDVÆRKERVEJ 82, 4000 ROSKILDE (åbent alle dage, dog kun bemandet torsdag 9.30 - 15.00)

WWW.NYNORM.DK

220V I FRITIDSHUSET

Til lys, køleskab, tv



SOLCELLEANLÆG

Solcelleanlæg fra Viva Energi leverer 220V til fx køleskab, tv, lamper, mobil, pc, kaffemaskine og støvsuger.

INTRODUKTIONSPRISER!

Nye 2016 modeller med kontrolplade, der har forbedret batteriladeprofil, og hvor du nu kan holde øje med både produktion og forbrug.

I denne måned til introduktionspriser! SPAR OP TIL KR. 2450,-



Solpakke 800Wh/600W

Til alm. køleskab, lys, tv, pc, mobiltlf, iPad.

Strøm nok i højsommer og weekender.

250-255W panel (1x1,65m), 220V (600/1200W), 2,4kWh batterilager. Nr. 1369. Normalpris: 10.999,-

kr. 9.999,-

SPAR 1000,-

Solpakke 1.7KWh/600W

Som ovst. m/2 paneler. Strøm til hele sommeren.

2 paneler (2x1,65m). Nr. 1370, Normalpris: 12.999,-

kr. 11.999,-

SPAR 1000,-

Solpakke 1.7KWh/2400W

Til kaffemaskine, støvsuger, microbølgeovn

& alt i solpakke 800Wh. Strøm til hele sommeren.

2x 255-255W paneler (2x1,65m), 220V/2400W, 4,8kWh batterilager. Backup-indgang til ekstern 220V kilde.

Nr. 1492. Normalpris: 20.449,-

kr. 17.999,-

SPAR 2450,-

Alle anlæg er komplette med udførlig dansk monteringsvejledning. Husk også at købe monteringsbeslag afhængig af tagtypen (200-600 kr. pr. panel). Viste batterikabinet er tilbehør (Kr. 469,-). Priser er inkl. moms og uden montering.

Vi er danmarks førende indenfor batterianlæg!
Læs mere på vivaenergi.dk/fritidshus

Viva Energi

Anelystparken 43B | 8381 Tilst
Tlf. 70 22 70 40 | www.vivaenergi.dk

HALVÉR DIN VARMEREGNING

– varmepumpen der dækker alle behov



Ideel til kolonihavehuse og sommerhuse
Lige nu har vi gode tilbud på LG Nordic varmepumper, hvor vi både kan tilbyde Libero, Artcool og Prestige.

Ud over at give varme i de kolde måneder kan anlægget også give køling i den varme sommertid.

- vi laver naturligvis også el i dit sommerhus eller kolonihavehus

Osterkrüger

Aut. El & Køle installatør

Industriparken 19 • 2750 Ballerup • Tel.: 4466 4171

En del af **TS GRUPPEN** - Danmarks stærkeste el og energi installatører



Solceller, solcelleanlæg, LED belysning, tilbehør, ventilation og luftsolværme



- Solceller: amorf, mono- polykrystalline, fleksible
- Laderegulatorer
- Inverter/Omformer
- 12V LED-pærer G4, GU10, G9
- E14, E27 fatning
- Komplette anlæg fra 14 til 1000W/12V eller 240V
- Batterier & installations materialer, kabler, stik
- Ventilation & solvarme
- Springvand & pumper
- Oplader, beslag mm.
- Måleapparater, instrumenter
- Nettilsluttede solcelle-anlæg og tilbehør

Rådgivning, info og Tilbud: ring eller e-mail.

Alle produkter kan ses på Internet og bestilles direkte via vores online **WEB-SHOP** eller telefon.

Abonner på e-nyhedsbrev og få tilbud og nyhedsopdateringer.

Mød os på Facebook - og få de sidste nyheder, tilbud, rådgivning til projekter, svar på tekniske spørgsmål.



KeryChip ApS Tlf.: 41 67 44 67
Falkevej 15, Lok J, 8800 Viborg
Internet: <http://www.KeryChip.dk>

Køb direkte med din iPhone, iPad, Android telefon, tablet på vores mobiloptimeret Webshop.



DIRIGENT

til Haveforeningens generalforsamling.
Jordnære jurakurser for bestyrelser og dirigenter.

Eivind F. Kramme

Advokat (H)

E-mail: kramme@krammelaw.dk · Tlf. 33 11 06 91

kb fritidshuse.dk
Snedker og Tømrerfirma Kim Bengtsson ApS

Rengevej 11 ■ 4660 Store Heddinge ■ tlf. 20 33 48 78
mail: info@kbfritidshuse.dk ■ www.kbfritidshuse.dk



SolarMagic er markedets bedste og billigste luftsolfangersystem, hvilket er dokumenteret i den eneste helt uvildige test af luftsolfangersystemer i Danmark.

Den bedste gave du kan gi dig selv og dit havehus.

Særligt tilbud kun til kolonihavebladets læsere.

1 stk. SolarMagic model M40wall, som vist på billedet Nu til 1.600,- normalpris 2.500,- spar 900,-

(Passer til et hus på op til 50m2. Leveringsomkostninger 200,- kan kun bestilles ved tlf. henvendelse på 60231200, da prisen er forbeholdt kolonihavebladets læsere)

SolarMagic, Kammersgårdsvej 36, 7760 Hurup
Tlf. 6023 1200 - kontakt@solarmagic.dk
www.solarmagic.dk

Forårstilbud fra Juliana Drivhuscenter



Juliana Junior

9,9 m² antracitgrå 277 x 368 cm. · Sortlakeret fundament kan tilkøbes · Alm. 3 mm glas
Vejl. 11.999,- spar 1500,- **NU 10.499,-**

NYHED KUN I DIT LOKALE DRIVHUSCENTER:

Junior med sikkerhedsglas i hele baner

Vejl 14.499,- Spar 2.500,- **NU 11.999,-**



Halls 86

5,0 m² · Alufarvet · 193 x 257 cm

Inkl. 12 cm stålfundament og fragt **NU 2.999,-**



Compact 6,6 m²

Alu/sort · 224 x 295 cm · Kraftigt stel med 3 mm delt glas
Inkl. 12 cm sort stålfundament og fragt

Vejl. pris i alt 11.698,- **TILBUD LIGE NU 9.999,-**

Du finder Juliana Drivhuscenter i 11 byer.
Ring 30 30 78 02 og hør hvor, eller find det på

drivhuscenter.dk

 **JULIANA**
DRIVHUSCENTER



– gode tilbud
til haven

e-muld

– også
i bigbags

**Muld
Spagnum
Barkflis
Træflis
Topdressing
Grus
Granitskærver**

Levering med lastbil
eller afhent selv
Container udlejning

Beregn selv pris på
www.l-n-g.dk

Lyng Naturgødning

Slangerupvej 16 · 3540 Lyng

48 18 73 50

Åben hverdage kl. 7-16

Lørdag kl. 9-13

STORT UDVALG!

I BRUGTE:

stalddøre med termoruder
terrasedøre
dobbelt terrasedøre
yderdøre
indvendige døre
termovinduer
glaspartier
energitermoruder
nye og brugte
radiatorer

Vi foretager også reparationer,
montering af døre, vinduer, terras-
ser og udestuer. Endvidere udfører
vi havearbejde, træfældning
og flisearbejde m.m.

Herluf Christensen

Herstedøstergade 25
2620 Albertslund

Tlf. 2442 3860

hcggenbyg@mail.dk

Åbent alle dage efter aftale
– også weekend og aften

**“Det bedste,
jeg nogensinde har gjort”**

Flot foretrukket kildesorterende muld-
toilet til kolonihavehuset. Stor succes
ved test i 10 kolonihaveforeninger. Hent
brochure og se film på www.backlund.dk
Følg os på www.facebook.com/Backlunddk

ÅBENT HUS

Søn. 06.03 kl. 14-16
Tors. 10.03 kl. 16-18
Tirs. 29.03 kl. 16-18
Tors. 07.04 kl. 16-18
Tors. 15.04 kl. 16-18

Separatts topmodeller
Villa 9000/9010
– 65.000 solgte



**Kampagnepris
kun kr. 5.595,-**



BACKLUND Aps

Holmebjerg 21 · 2950 Vedbæk
Tlf. 6093 1453 · Mobil: 6093 1453
E-post: backlund@backlund.dk
www.backlund.dk

GANLØSE Fritidsbyg Aps

Kolonihavehuse & sommerhuse

Råhus opstillet:	Indv. materialer til færdiggørelse:	Råhus, indv. materialer og montering:
12,0 m ² kr. 48.200	kr. 9.950	kr. 66.100
20,0 m ² kr. 72.300	kr. 15.400	kr. 100.300
28,0 m ² kr. 95.100	kr. 34.900	kr. 152.200
31,5 m ² kr. 107.600	kr. 35.900	kr. 161.400
36,0 m ² kr. 114.500	kr. 38.200	kr. 180.000
40,0 m ² kr. 119.600	kr. 41.600	kr. 188.700
40,5 m ² kr. 119.600	kr. 38.800	kr. 186.100
45,0 m ² kr. 132.700	kr. 44.200	kr. 209.700
57,0 m ² kr. 163.900	kr. 52.200	kr. 262.750
6,0 m ² skur kr. 19.900		
9,9 m ² kr. 25.900		

Alle priser er incl. 25% moms.

Alle modeller kan laves med loft til kip, hems.

Nøglefærdige huse, indhent tilbud.
Vinduer og døre med termoglas lavenergi
Tag: Gitterspær 15°. B6 eternit, sort.
100 mm mineraluld.
3/4x4" profilbrædder, plastfolie.
Væg: 2x4" tømmer. Vindpap.
1x5" profilbrædder, trykimprægneret.
100 mm mineraluld.
3/4x4" profilbrædder, plastfolie.
Gulv: 2x5" tømmer. 100 mm mineraluld.
Vindpap. 22 mm spånplade.

Mellem kl. 17-18

Tlf. 4818-3753

Biltelefon 4020-3753

Korskær 4, Ganløse, 3660 Stenløse

www.ganlosefritidsbyg.dk

Besøg vore prøvehuse i Ganløse

På adressen:

Måløvvej 99 – Ganløse

Kørevejledning: Se Krak kort side 114

Vi giver også gerne tilbud
ud fra egne tegninger

Der er flere gode grunde til at vælge et hus fra
GANLØSE Fritidsbyg:

- NYHED! Punktfundament er med i prisen
- Gulvstrøer er overfladebeh., 5x5" 2x5"
- Indskud er trykimprægneret
- Stolpekonstruktion 4x4" 2x4"
- Udvendig beklædning: 1x5" profilbrædder, trykimprægneret
- Alle vinduer er oplukkelige, DVK-mærket
- 100 mm isolering i HELE huset, mere efter ønske
- Vinduer og døre kan flyttes efter deres ønske – vi bygger gerne efter Deres tegning
- Indvendig beklædning: 3/4x4" profilbrædder, indv. kvinta og plastfolie indv. fyldningsdøre
- Luksusgulv, Gulvbrædder, 1x6" oventræet, endenotet, lægger vi til en merpris á 160 kr. pr. m²
- 42 års erfaring med kolonihavehuse og sommerhuse
- NYHED! Vinduer og døre med termoglas/fabriksmalet
- Merpris for ekstra isolering i sommerhuse

NYHED: Nu også Sibirisk lærk mod merpris

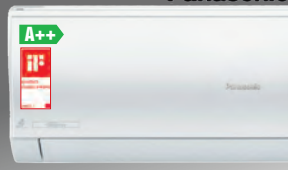
Vi kommer ikke på Fyn og i Jylland

HALVÉR VARMEREGNINGEN!

Stærke **TILBUD**

Panasonic

A++



Panasonic HE9 Flagship
Inkl. modem og standardinstallation

KUN 16.500 KR. **SPAR 1.000 KR.**

MITSUBISHI ELECTRIC

A++

Rekord resultat
Giver 5,3 kW w/ -7° C
Kombineret med HYPER HEATING er det SENSATIONELT

GRATIS WIFI-adapter
til forbindelse af enheden. Værdi 2.500 kr. Gælder til 30.08.14

Mitsubishi MSZ-FH25
Inkl. WiFi og standardinstallation

KUN 15.500 KR. **SPAR 2.500 KR.**

LG Life's Good

BEDST I TEST
LG

A++



LG Nordic Prestige 9
Inkl. standardinstallation. Bedst i test 2013

KUN 16.000 KR. **SPAR 2.000 KR.**

Lovpligtigt service af din varmepumpe

Med et fast eftersyn kan du altid gå efteråret trygt i møde!

KUN 999 KR.

LAD OS KONTAKTE DIG, NÅR DU HAR TID...

Scan koden eller skriv dit navn og tlf. på danskvarme.dk/kontakt, så kontakter vi dig.



FÅ OP TIL 15.000 KR. I TILSKUD

ved at skrotte dit gamle oliefyr. Ring og hør nærmere om hvor meget du kan få i energitilskud.

Vi hjælper dig med at træffe **det rigtige valg**, vejleder dig mht. **energitilskud** og sørger for de **bedste priser** på markedet.

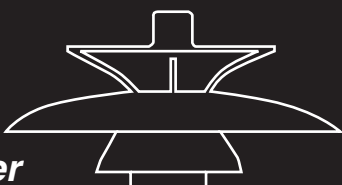
Ring og få en **uforpligtende** snak eller book et møde.

Tlf. 70 26 70 16 • lars@dansk-varme.dk • www.danskvarme.dk

DANSK-VARME ApS

Alt el-arbejde udføres i Deres fritidshus, såvel ny-installation som reparation og udvidelse af bestående installation til særdeles rimelige priser.

● **Rabat til pensionister**



Erik Andersen. Statsaut. El-installatør

Henvendelse på vagttelefon
38 74 79 22
mellem kl. 6-9 og efter kl. 19.30
Højstrupvej 30B • 2720 Vanløse • Tlf. 38 74 79 22

Birkedalhuset

- Vær din egen arkitekt og byg hvad du drømmer om.
- Vi leverer alle typer hytter og huse som selvbyg, medbyg eller totalentreprise.
- Mere end 650 kvalitetshuse leveret siden 2003.
- Få udarbejdet et gratis og uforpligtende tilbud



www.birkedalhuset.dk • Tlf. 2420 6009

Vivara Naturprodukter

Kvalitets & miljøvenlige naturprodukter til havens dyr (fugle, egern, pindsvin, m.fl.).
Bestil på tlf. 33 31 33 26 eller www.vivara.dk • Gratis fragt ved køb fra 500 kr.
Ved køb under 500 kr. er fragten 50 kr. • Alle tilbud gælder til og med 30. apr 2016



1. Redekasse Malta

Malta er egnet til mejser, broget fluesnapper og spætmejsler.

Ø 34mm - 21 x 18,5 x 29 cm

Art. 90532 Slagtilbud 75,-

Opsætning af redekassen:
+2 meters højde

Rengøring af redekassen:
Åbnes uden brug af værktøj

Egnet til disse fugle

Ideel til: Skovspurv, Gråspurv,
Spætmeise, Broget Fluesnapper,
Rødstjert
Mulig til: Blåmeise, Sortmeise,
Musvit, Topmeise



2. Bestsellerpakken

1 stk Jupiter Foderhus +
1 kg Fedtpiller med insekter.

Uden nogen tvivl, Vivaras akrobat-hus Nr. 1! De vil sidde i vinduet, hænge på undersiden og gerne flere ad gangen. Huset beviser også, at selv fugle kan karate! Se dem sparke ud når andre prøver at overtage deres plads. 18,5 x 21 x 20,5 cm

98132

Nu kun kr. 129,-

Fugleunger hos dig,
eller som gaveidé?



Vinduesfoderhusene er lavet af polycarbonat og foderbrættet af træ. De har mellem 2 & 4 sugekopper bagpå og er lette at hænge på vinduet. Da husene er gennemsigtige, kan du ved alle 3 fodersystemer betragte fuglene fra alle ender og kanter. Afløb i bunden, hjælper med at holde fodret friskt.

Vigtigt

Sørg for at vinduet og sugekopperne er rene når huset hænges op.

3. Foderhus Kreta

24 x 9 x 15 cm

31321

Tilbudspris 89,-

4. Foderhus Rhodos

20 x 11 x 12 cm

31322

Tilbudspris 89,-

5. Foderbræt XL

18 x 40 x 2 cm

93048

Tilbudspris 59,-

6. Lagerpakken

Pakken gør at foderets kvalitet bibeholdes i længere tid. Pakken indeholder 10 kg hi-energy blanding, en stor kraftig spand med låg til opbevaring og den smukke frøskovl.

98074

Kun kr. 319,-

Til dine vinduer!



Nyt Gratis Katalog

